

Az iskolarendszeren kívüli könyvtári szakképzés
füzetei

A formai feltárás alappjai

Információ, dokumentum, könyvtár, A hazai könyvtári rendszer
irányítás A magyar könyvtári rendszer állománya Dokumentum
Gyűjteményszervezés Állományfoglalás, rendszerezés, állomány-
A tartalmi feltárás alappjai A formai feltárás alappjai Példák
formai feltárás gyakorlásához Az olvasók szolgálatának tartal-
kérdései és technológiája Tájékoztató munka alappjai Az olvasók
alappjai Számítástechnikai ismeretek Speciális könyvtári tevéke-
A könyvtár működése és működtetése

Könyvtári
Intézet

Varga Ildikó

A formai feltárás alapjai

Budapest

2001

Sorozatszerkesztő
Papné Angyal Ágnes

Lektorálta
Rácz Ágnes

Fedélterv
Gerő Éva

ISBN 963 201 339 5
ISSN 1587-8651

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

Készült
a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
és a Nemzeti Kulturális Alapprogram
támogatásával

Kiadja a Könyvtári Intézet
Felelős kiadó: dr. Dippold Péter igazgató

Készült az AKAPRINT Nyomdaipari Kft. nyomdájában
Felelős vezető: Freier László

1. Bevezetés

„A könyvek halmazát a rendezettség és a feltártság teszi könyvtárrá. Legyen a könyvtár kicsi vagy nagy, közművelődési vagy tudományos szakkönyvtár, áttekinthetetlen marad a könyvtáros, használhatatlan az olvasó számára, ha anyaga nincs valamilyen rendszer szerint elrendezve és feltárva. A feltárás feladatát a katalógusok látják el.” Horváth Magda 1961-ben megjelent *A címleírás alapjai* című közép-fokú tankönyve kezdődik ezekkel a mondatokkal, s bár a technikai fejlődés megváltoztatta a katalógusok formáját, feladatuk az évek során mit sem változott.

Bizonyára az évszázadokkal ezelőtt készült lajstromok és jegyzékek is hasonló szándékkal készültek, akárcsak a. kötet- és cédulakatalógusok, amelyek a könyvtárak uralkodó katalógusalakjai voltak. A 70-es években bevonult a könyvtárba a számítógép, a 80-as években megindult az átmenet a hagyományos gyűjteménytől az elektronikushoz, a 90-es évekre pedig az on-line katalógus nyomán teljesen új tájékoztatási kultúra alakult ki.

A katalógizálásnak, a hagyomány által szentesített alapelvei szerint hármas feladatot kell ellátnia: a felhasználó elé kell tárnia egy szerző valamennyi művét, egy mű valamennyi kiadását és fordítását, és egy téma minden dokumentumát. E hármas feladat teljesítése azonban nehézségekbe ütközik akkor, ha egy szerző több néven publikál, ha egy mű több kiadásban eltérő címen jelenik meg, végül ha az egy témáról szóló műveket a felhasználó nem azonosan fogalmazza meg. Ha azonban a feltárás folyamatát szabályozzák, a nehézség megszüntethető.

A szabályozottság a katalógizálás nélkülözhetetlen velejárója, és alapelveiben független a katalógus formájától. Az alapvető szabályok megismerése és elsajátítása tehát bármilyen katalógus, illetve számítógépes adatbázis építéséhez szükséges.

A feltárás két, egymástól jól elkülöníthető szempont szerint folyik. A tartalmi feltárás a dokumentum tárgyát „írja” le valamely természetes vagy mesterséges nyelvű osztályozási rendszer segítségével, a formai feltárás pedig magát a dokumentumot a rajta megjelenő adatokkal és fizikai jellemzőkkel. A tartalmi feltárás eredménye a tárgyi, a formai feltárásé pedig a leíró katalógus. E füzet a formai feltárás ismeretanyagát a szabványokra alapozva és egymásra épülésük sorrendjében foglalja össze.

2. Szabványok, szabályok és segédletek

A formai feltárás helyett gyakran használatos a „leíró katalógizálás” kifejezés is, bár ez inkább a cédulakatalógusra vonatkozik. Korábban a katalógizálási szabályok nemzetenként, sőt könyvtáranként is eltértek egymástól, de az információcseré nemzetközivé válásának igénye szükségessé tette a szabályok nemzetközi összehangolását.

Az IFLA gondozásában 1974-től folyamatosan jelennek meg a különféle típusú dokumentumok leírását szabályozó nemzetközi szabályzatok, amelyek ISBD szabályok néven ismeretesek. Csak ezt követően kezdődött meg a nemzeti szabályok átdolgozása, és így Magyarországon is a régi címleírási szabvány (MSZ 3424-60) helyébe a formai feltárás egyes szakaszait külön szabályozó szabványok léptek. Közülük a legfontosabbak:

Bibliográfiai leírás. Könyvek MSZ 3424/1

Bibliográfiai leírás. Időszaki kiadványok MSZ 3424/2

A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Személyek neve MSZ 3440/2

A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Testületi nevek MSZ 3440/3

A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Címek MSZ 3440/4

A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Földrajzi nevek MSZ 3440/5

A leíró katalógus bibliográfiai tételeinek szerkesztése. Általános előírások MSZ 3423/1

A leíró katalógus bibliográfiai tételeinek szerkesztése. Könyvek MSZ 3423/2

A bibliográfiai tételek besorolási rangsora MSZ 3493

A bibliográfiai tételek betűrendbe sorolása MSZ 3401,
továbbá rövidítési, átírási és kódszabványok.

Az MSZ szabványokat KSZ jelzéssel, ún. könyvtári szabályzatok váltják fel. Eddig megjelent:

Bibliográfiai leírás. Kartográfiai dokumentumok KSZ/1

Bibliográfiai leírás. Elektronikus dokumentumok KSZ/2

Bibliográfiai leírás. Időszaki kiadványok KSZ/3

(az MSZ 3424/2 módosítása).

A nemzeti szabványok mellett nélkülözhetetlen néhány ún. IFLA segédlet olyan esetek megoldásakor, amelyekre vonatkozóan a nemzeti szabványok nem tartalmaznak előírást. Ilyen a magyar nyelvre lefordított *A személyek neve mint a katalógusok besorolási adata az egyes nemzetek gyakorlatában* (OSZK KMK, 1986), továbbá *A római katolikus egyház latin szertartású liturgikus művei egységesített címeinek jegyzéke* (OSZK KMK, 1986) című kiadvány.

3. Az átírás

A könyvtári átírás vagy másképp transliteráció azt jelenti, hogy egy írásrendszert alakítunk át egy másik írásrendszerre úgy, hogy az eredeti jelkészlet minden karakterének az átírási ábécé egy és csak egy karaktere feleljen meg. Ez biztosítja az átírási ábécé félreérthetetlen visszafordíthatóságát az eredeti rendszerre.

A betű szerinti átírás ezért sokkal egyszerűbb mint az ún. fonetikus átírás, ami kiejtésen alapszik, nyelvtől függően változik, és ezért kell a kiejtéstől független jelkészletet használni.

Sorszám	Cirill karakter MSZ ISO 9:1997	Latin karakter	Görög karakter* ISO 843:1997	Latin karakter
1.	А, а	A, a	Α, α	A, a
2.	Б, б	B, b	Β, β	V, v (B, b)
3.	В, в	V, v	Γ, γ	G, g
4.	Г, г	G, g	Δ, δ	D, d
5.	Д, д	D, d	Ε, ε	E, e
6.	Е, е	E, e	Ζ, ζ	Z, z
7.	Ж, ж	Ž, ž	Η, η	Ī, ī (Ē, ē)
8.	З, з	Z, z	Θ, θ	Th, th
9.	И, и	I, i	Ι, ι	I, i
10.	Й, й	J, j	Κ, κ	K, k
11.	К, к	K, k	Λ, λ	L, l
12.	Л, л	L, l	Μ, μ	M, m
13.	М, м	M, m	Ν, ν	N, n
14.	Н, н	N, n	Ξ, ξ	X, x

* A görög karakterek latin betűs átírása után kerek zárójelben a korábbi szabvány (ISO:843:1990) átírása szerepel.
(Folytatás a következő oldalon)

(A táblázat folytatása)

Sorszám	Cirill karakter MSZ ISO 9:1997	Latin karakter	Görög karakter ISO 843:1997*	Latin karakter
15.	O, o	O, o	O, o	O, o
16.	Π, π	P, p	Π, π	P, p
17.	P, p	R, r	P, ρ	R, r
18.	C, c	S, s	Σ, σ, ς (szóvégi)	S, s
19.	T, τ	T, t	T, τ	T, t
20.	Υ, υ	U, u	Υ, υ	Y, y (U,u)
21.	Φ, φ	F, f	Φ, φ	F, f
22.	X, x	H, h	X, χ	Ch, ch (H,h)
23.	Ц, ц	C, c	Ψ, ψ	PS, ps
24.	Ч, ч	Č, č	Ω, ω	Ō, ō
25.	Ш, ш	Š, š		
26.	Щ, щ	Ŝ, ŝ		
27.	Ъ, ъ	“, ”		
28.	Ы, ы	Y, y		
29.	Ь, ь	‘, ’		
30.	Э, э	È, è		
31.	Ю, ю	Û, û		
32.	Я, я	Â, â		

* A görög karakterek latin betűs átírása után kerek zárójelben a korábbi szabvány (ISO:843:1990) átírása szerepel.

Ha az átírási rendszerben kevesebb karakter van mint az eredeti rendszerben, akkor mellékjelek használata válik szükségessé. A félreérthetetlen nemzetközi kommunikáció érdekében nemzetközileg jóváhagyott átírást kell alkalmazni. A fenti táblázat a cirill, a görög és a latin írásrendszer egymásra való átírását adja meg.

Például:

<i>A forrásban</i>	<i>A leírásban</i>
Давайте поговорим на киноуроках	Davajte pogovorim na kinourokah
Москва	Moskva
Цветное телевидение	Cvetnoe televidenie

A feltárás eredménye a *tétel*, amely a dokumentumot képviseli a rá jellemző adatokkal. Ha leíró katalógus épül belőle, akkor *katalógustétel*, ha nyomtatott bibliográfia, akkor *bibliográfiai tétel*, ha pedig számítógépes adatbázis, akkor *rekord* a neve. A tételek mindegyike tartalmaz azonosító és kereső adatokat. A dokumentumot azonosító adatokat *bibliográfiai leírásnak* nevezzük; általában ezzel kezdődik a formai feltárás, így ez az első lépése is. Ezt követi a *besorolási adatok* megválasztása, a választott *adatok egységesítése* és feltüntetése a tétel megfelelő helyén, majd a kész tételek *rendezése* besorolási adataik alapján. A katalógus építésének e lépéseit írják le a következő fejezetek.

Adatbázis létrehozásakor a szakaszok nem különülnek el élesen egymástól. A választott programtól függ az adatok bevitelének sorrendje, mivel az adatokról többnyire tetszőleges megjelenítési formátum kérhető, így pl. az alábbi hagyományos is:

bibliográfiai tétel – hagyományos cédulaformátum

besorolási adat	Nyilassy Balázs (1950)
bibliográfiai leírás	A konzervatív-modern költő : Arany János verses epikája / Nyilassy Balázs. – Budapest : Eötvös J. Kvk., 2001. – 173 p. ; 24 cm Bibliogr. a jegyzetekben ISBN 963-9316-09-1 fűzött : 1941,- Ft
tárgyi melléktétel	* <i>Arany János (1817–1882)</i>

4. A könyv bibliográfiai leírása (MSZ 3424/1)

Bibliográfiai leírás: (a továbbiakban *leírás*) meghatározott szabályok szerint egységes szerkezetben, formában és sorrendben rögzített adatok összessége, amely a dokumentum azonosítására és számbavételére szolgál.

Bibliográfiai egység: az a dokumentum, amely a leírás tárgya és amelyről a leírás készül.

A leírás módszerét „tükrözésnek” szokás nevezni, mert az adatokat többnyire úgy írja le, ahogy a dokumentumon található.

A leírás megkezdése előtt meg kell állapítani a dokumentum típusát, majd ki kell választani a megfelelő szabványt. A könyveket az MSZ 3424/1 szerint kell leírni, de az alapelvek és az általános szabályok más dokumentumtípusok leírására is érvényesek.

A bibliográfiai egység lehet egyetlen fizikai egységből álló, azaz egykötetes könyv, fizikailag több önálló egységből álló, azaz többkötetes könyv, vagy pedig egy könyv fizikailag el nem különülő része (például egy fejezete, egy tanulmánya).

A könyvön található formai adatok a leírás építőelemei, a leírás adatelemei. Az összetartozó adatelemek adatcsoportokat alkotnak, amelyekben az adatelemek meghatározott sorrendben követik egymást.

A megválasztott adatelemek köre szerint vagy egyszerűsített vagy teljes leírás készíthető. A teljes leírás a leírás számára előírt valamennyi adatot tartalmazza. Az alábbi felsorolásban az egyszerűsített leírás számára is kötelező adatelemeket nagybetűs írás, a részletes szabályokban meghatározott feltételektől függően kötelező adatelemeket dőlt betűs írás jelöli. A normál betűvel írt adatok leírása nem kötelező, de a katalógizálást végző könyvtárnak el kell döntenie, hogy a nem kötelező adatok közül melyeket közli és ezt házi szabályzatában rögzítenie kell.

4.1. Az egykötetes könyv bibliográfiai leírása

4.1.1. Adatcsoportok és adatelemek

1. adatcsoport: A cím és a szerzőségi közlés

FŐCÍM

A dokumentumtípus általános megnevezése

Párhuzamos cím

Egyéb cím

SZERZŐSÉGI KÖZLÉS

2. adatcsoport: Kiadás

KIADÁSJELZÉS

Az adott kiadásra vonatkozó szerzőségi közlés

3. adatcsoport: A dokumentumtípus speciális adatai

A könyvek leírásában ez az adatcsoport nem tartalmaz adatokat, ezért a részletes szabályoknál ez az adatcsoport nem szerepel.

4. adatcsoport: Megjelenés

A MEGJELENÉS HELYE

A KIADÓ NEVE

A MEGJELENÉS ÉVE

A nyomda székhelye

A nyomda neve

5. adatcsoport: Terjedelem

OLDALSZÁM

Illusztráció

Méret

MELLÉKLET

6. adatcsoport: Sorozat

SOROZATCÍM

A sorozat párhuzamos címe

A sorozat egyéb címe

A sorozatra vonatkozó szerzőségi közlés

A SOROZAT ISSN-je

A SOROZATON BELÜLI SZÁM

7. adatcsoport:

Megjegyzések

A valamely feltételtől függően kötelező megjegyzésekről a részletes szabályok rendelkeznek.

8. adatcsoport: Terjesztési adatok

ISBN

kötés

ár

4.1.2. Forrásrangsor, főforrás, forrástíltalom

A leírás adatait meghatározott forrásokból kell meríteni. E források rangsora:

1. címlap,
2. egyéb előzékek és kolofon,
3. a könyv többi része,
4. a könyvön kívüli (ún. idegen) források.

Címlap: a könyv előzékei közül az az egy vagy több lap, amelynek egyik felülete címlap.

Címlapdal: a címlap homlokoldala, amely a könyvről a legteljesebb bibliográfiai információt tartalmazza: mindenképp a főcímet, rendszerint a párhuzamos címet, továbbá a szerzőségi adatokat, a teljes vagy a részleges megjelenési adatokat.

Előzékek: a könyv szövegét megelőző lapok a védőborító kivételével, beleértve a kiadói kötéstábla és a kiadói borítófédél homlokoldalát is.

A rangsor azt jelenti, hogy az adatot mindig a legmagasabb szintű forrásból kell meríteni. Ha nem található meg az első forrásban, akkor a második alapján, ha a második forrás alapján sem állapítható meg, akkor a harmadik forrás alapján kell leírni. Könyvön kívüli forrás csak akkor használható fel, ha a keresett adatot a könyv nem tartalmazza.

A források rangsora mellett az egyes adatoknak, adatcsoportoknak előírt főforrása is van: ha az adat nem a megfelelő adatcsoport számára előírt forrásból származik, szögletes zárójelbe kell tenni.

A leírás bizonyos adatai csak az adatcsoport számára előírt főforrás alapján írhatók le. Az adatok főforrása adatcsoportonként:

A leírás adatcsoportjai	Főforrás
1. A cím és a szerzőségi közlés	címlapdal
2. Kiadás	címlapdal, egyéb előzékek, kolofon
3. A dokumentumtípus speciális adatai	–
4. Megjelenés	címlapdal, egyéb előzékek, kolofon
5. Terjedelem	a könyv egésze
6. Sorozat	címlapdal, egyéb előzékek, kolofon
7. Megjegyzés	bármely forrás
8. Terjesztés	bármely forrás

Vannak olyan adatok, amelyekhez bizonyos források egyáltalán nem használhatók fel. Ezt nevezik forrástíltalomnak.

4.1.3. A leírás nyelve és az adatok írásmódja

Az adatokat többnyire azon a nyelven és abban az írásrendszerben kell leírni, ahogyan a forrásban szerepelnek, a terjedelem, megjegyzés és terjesztés adatait azonban a leírást készítő intézmény nyelvén és írásrendszerében. A latin betűs leírásokban a nemzetközivé vált latin nyelvű kifejezéseket kell alkalmazni, ezek szabványosan rövidíthetők. Ha szövegbetoldásra van szükség, azt az adatcsoportban használt nyelven kell leírni.

A nagy kezdőbetűk használatánál mindig az adott nyelv helyesírását kell figyelembe venni, az angol nyelvű címet azonban folyó szövegnek kell tekinteni. A nem latin betűs írású adatokat a megfelelő szabvány vagy szabály szerint át kell írni (lásd a 3. szakaszt).

4.1.4. A téves adatok és sajtóhibák

A téves vagy sajtóhibás adatokat a forrásnak megfelelően kell leírni és a téves adat után szögletes zárójelbe tett felkiáltó jellel és az utána írt helyes adattal [!...] helyesbíteni kell.

Például:

/ [ford. Csányi [!Csorba] Melinda]
, 1987 [!1978]

4.1.5. A leírás egyezményes kötelező jelei

A leírás egyezményes kötelező (a továbbiakban egyezményes) jelekkel egészül ki. Ezeket központoszási jeleknek is nevezik.

Az egyezményes jelek feladata:

- az adatcsoportok elkülönítése,
- az adatelemek típusának felismerhetőségének tétele,
- a forrás jelölése,
- kiegészítő információk közlése.

Az adatcsoportokat a pont, szóköz, gondolatjel szóköz (. –) különíti el. E jelet nem szabad elválasztani. Ha az adatcsoport (megjegyzések, terjesztési adatok) új bekezdésben kezdődik, az elkülönítő jel elmarad. Az adatelemeket a megelőző jelek minősítik, így például ha nem szerepel párhuzamos cím, akkor a megelőző egyenlőségjel (=) is elmarad.

Az egyezményes jelek alakja azonos az írásjelekével, de míg az írásjelet csak követi a szóköz, egyezményes jelként használva meg is előzi azt, a pont, vessző, kérdőjel és felkiáltójel kivételével, ahol a szóköz csak követi őket. Megjelenítésük csak a nyomtatott formában megjelenő tételeknél szükséges, adatbázis építéskor e jeleket az adott program automatikusan is rendelheti az adatelemhez.

Minta a leírás szerkezetére:

Főcím = Párhuzamos cím : egyéb címadat / szerzőségi közlés. – Kiadásjelzés / az adott kiadásra vonatkozó szerzőségi közlés. – Megjelenés helye : Kiadó neve, megjelenés éve. – (Nyomda székhelye : Nyomda neve). – oldalszám : illusztráció ; méret + melléklet (melléklet saját adatai). – (Sorozatcím : egyéb cím / szerzőségi közlés, ISSN ; sorozaton belüli szám)

Megjegyzések
ISBN kötés : ár

4.1.6. Szabályok az adatcsoportok sorrendjében

4.1.6.1. A leírás 1. adatcsoportja. A cím és a szerzőségi közlés

Minták az adatcsoport szerkezetére:

Főcím = Párhuzamos cím : egyéb cím / szerzőségi adat
Főcím : egyéb cím : egyéb cím / első szerzőségi adat ; második szerzőségi adat
Első mű címe / első mű szerzőségi adata. Második mű címe / második mű szerzőségi adata
Főcím / szerzőségi adat = Párhuzamos cím / párhuzamos szerzőségi adat
Első mű címe ; Második mű címe ; Harmadik mű címe / szerzőségi adat
Közös cím. Alárendelt cím megjelölése, Alárendelt cím / szerzőségi adat

Főforrás: a címdal

Forrástílalom: a leírás 1. adatcsoportjában nem írható le:

- olyan főcím, párhuzamos cím, amelynek forrása nem a címdal;
- olyan egyéb cím, amely nem valamely előzékről származik;
- olyan szerzőségi adat, illetve a szerzőségi adat olyan kiegészítése, amelynek forrása nem a könyv.

A főcímet tehát csak a címdalról lehet leírni. Az olyan egyéb címet, amely az előzéken található, szögletes zárójelben kell leírni, mert főforrása nem a címdal. A szerzőségi adat főforrása is a címdal. A könyv egyéb részein található szerzőségi adatot szögletes zárójelben kell leírni.

Ha a szerzőségi adat forrása nem a könyv, csak a megjegyzések adatcsoportjában írható le.

Például:

A pszichológia alapjai : [felsőoktatási tankönyv] / szerk. Bernáth László, Révész György

A II. világháború repülőgépei és légicsatái

Megjegyzésben: A szerző Groehler, Olaf

4.1.6.1.1. A főcím megválasztása és leírása

Főcím: a könyv címei közül a címdalra tipográfiaileg egyértelműen kiemelt, ilyen megkülönböztetés hiányában az elsőként közölt cím, amely a könyvre, a könyvben közölt főműre vonatkozik.

A főcím a leírás első adateleme, amely nélkül nincs leírás. Az adat nem ismételhető, tehát a leírásban csak egy főcím lehet. Ha a könyvnek egy műre vonatkozóan egynél több címe van, a főcímet az alábbiak szerint kell megválasztani:

- ha a könyvnek egy címdala van, a könyv főrészének nyelvével, írásrendszerével megegyező cím, ilyen ismerv hiányában a tipográfiaileg egyértelműen kiemelt, ennek híján az elsőként közölt cím a főcím;
- ha a könyvnek több címdala van, a könyv főrészének nyelvével és írásrendszerével megegyező cím, ilyen ismerv hiányában az első jobb oldali címdalra a tipográfiaileg kiemelt, ennek hiányában az elsőként közölt cím a főcím.

A főcímet szó szerint és betűhíven kell leírni, úgy ahogy a címdalra szerepel. Ez azt jelenti, hogy sem nyelvtani szerkezete, sem szórendje, sem helyesírása nem változtatható meg. Ha tehát a főcím számokat, rövidítéseket vagy szimbólumokat tartalmaz, ezeket lehetőség szerint tükrözni kell. Nem követhetők azonban a tipográfiai sajátosságok és a nagybetűs írásmód.

A túlságosan hosszú főcím a közepén vagy a végén rövidíthető. A szövegelhagyást hiányjellel kell jelölni (...), amelyet szóköz előz meg és követ.

A főcím írásjelei közül a leírásban tükrözni kell:

- a főcímet lezáró vagy tagoló felkiáltójelet és a kérdőjelet, a címben lévő hiányjelet (amelyet nem előz meg, és nem követ szóköz),
- az idézőjelet, ha a könyv a főcímet vagy annak egy részét idézőjelben közli.

A címen belüli további írásjelek csak akkor tükrözhetők, ha e jelek az adatcsoportban használt egyezményes jelekkel nem esnek egybe. Ha igen, az írásjelek elhagyandók, vagy értelemszerűen más jellel helyettesítendőek.

Például:

A címdalra	A leírásban
Közlekedési hétpróba Segítség, behálóztak!	Közlekedési hétpróba Segítség, behálóztak!

A címdalton	A leírásban
III. Bandika a vészben A 4+8 osztályos tanulók Jó étel/jó étvágy Ha éjfél ut az óra... (De)formáció és (de)mitologizáció MMC (Magyar Monte Cristo) Tanulás = élettevékenység ...mindenki párra lel Das 6zeilige Notensystem The Crystal Star	III. Bandika a vészben A 4+8 osztályos tanulók Jó étel, jó étvágy Ha éjfél ut az óra... (De)formáció és (de)mitologizáció MMC (Magyar Monte Cristo) Tanulás, élettevékenység ...mindenki párra lel Das 6zeilige Notensystem The crystal star

Ha a könyvnek nincs más címe, mint a szerző neve, ez minősül főcímnak.

Például:

Petőfi Sándor
Vadász György
Simon M. Veronika

Ha a szerzőségi adat, a kiadó neve vagy a könyvre vonatkozó más adat a főcím szerves része, az ilyen adatot a főcím részeként kell leírni.

Például:

Gothard Jenő levelei Konkoly Thege Miklóshoz
A Heves Megyei Levéltárban őrzött gazdasági szervek iratai
MRT, MTV, MTV Rt, 1957–1997
XV. Országos Kisplasztikai Biennálé
The Hungarian Academy of Sciences : an introduction
Vízvári Mariska szakácskönyve

A főcím részeként leírt szerző neve szerzőségi adatként nem ismételhető meg az 1. adatcsoportban, a kiadó nevét azonban le kell írni a 3. adatcsoportban is.

A vaglyagos címet a főcím részének kell tekinteni és a kötőszót követő első szavát nagy kezdőbetűvel kell írni.

Például:

Eleázár avagy A forrás és a csipkebokor
Művészek és menedzserek avagy Rekviem a komolyzenéért

4.1.6.1.2. Az összetett cím

Összetett cím: közös címből és alárendelt címből, illetve az azt megelőző vagy helyettesítő megjelölésből álló főcím, amelynek részei együttesen nevezik meg a kiadványt.

Közös cím: az összetett cím azon része, amely az összetartozó dokumentumok mindegyikén szerepel, és amely az alárendelt címmel, illetve az alárendelt cím megjelölésével együtt szolgál a kiadvány megnevezésére.

Alárendelt cím: az összetett cím azon része, amely a közös cím alapján összetartozó dokumentumok egyikének megkülönböztetésére, és a közös címmel, illetve esetenként az alárendelt cím megjelölésével együtt szolgál az adott dokumentum megnevezésére.

Például:

História könyvtár. Kronológiák, adattárak

História könyvtár. Monográfiák

4.1.6.1.3. Párhuzamos cím, egyéb cím

Párhuzamos cím: a főcím megismétlése más nyelven, illetve más írásrendszerben, a főcímmel azonos forrásban.

Egyéb cím: a főcímmel kapcsolódó, ahhoz képest alárendelt jelentőségű, illetve azt kiegészítő, a könyv tartalmára, műfajára stb. vonatkozó szó, kifejezés vagy jelcsoport.

Csak a címdalon található más nyelvű cím írható le párhuzamos címként, továbbá minden olyan egyéb cím, amely valamely előzékről származik. Ha ezek az adatok máshol találhatók, csak megjegyzésként közölhetők.

A párhuzamos cím, egyéb cím közlésmódja megegyezik a főcím leírásának szabályaival.

Több párhuzamos cím esetén leírásuk sorrendjét a címdal közlési sorrendje határozza meg.

A címdalon közölt eredeti címek párhuzamos címnek minősülnek, de a címlap hátoldalán lévő eredeti címet csak megjegyzésként lehet leírni.

Például:

Mi a hit? = What faith is?

Lyukas cipő : olasz írók elbeszélései a XX. században = La scarpe rotte

Stihotvoreniâ / Aleksandr Blok ; ford. Galgóczy Árpád = Versek / Aleksandr Blok

Ha a párhuzamos cím vagy az egyéb cím szerzőségi adatot vagy kiadói nevet tartalmaz, ezek a cím részeként írandók le.

Például:

Bocsássunk meg, és kérjünk bocsánatot : II. János Pál pápa szentföldi zarándokútjának beszédei és nagyböjt első vasárnapi homíliája

A Tisza ezüstszalagján : tízéves a Szegedért Alapítvány

Térérzések, életterek : Novák István építészeti munkássága

A szerző neve ilyenkor sem ismételhető meg szerzőségi adatként.

4.1.6.1.4. A szerzőségi közlés

Szerzőségi adat: a könyvvel (a benne foglalt művel, művekkel) kapcsolatos azonos szerzői, közreműködői funkciót betöltő természetes vagy jogi személy(ek)re vonatkozó adat.

Szerzőségi közlés: a leírásban közölt szerzőségi adatok összessége.

Szerző: az a természetes vagy jogi személy, aki vagy amely a könyvnek vagy a könyv fő részének szellemi alkotója és aki vagy amely e tartalomért elsősorban felelős.

Közreműködő: az a természetes vagy jogi személy, aki vagy amely a könyv szellemi tartalmának létrehozásában részt vesz és szerepe a szerzőhöz képest alárendelt jelentőségű.

A szerzőségi adatokat a könyv kifejezésével kell leírni, el kell azonban hagyni a név kísérő elemeit (foglalkozás, tudományos fokozat stb.) és a funkciót jelölő kifejezések lényegtelen elemeit. Az ilyen típusú szöveghagyást nem kell jelölni.

Például:

A hülyeség legyen veletek! : szellemóriások és szellemtörpék humorványai : „légből kapott” humoros írások a dpg humorcsatornáiról / [szerk. Polgár András] ; [összehordta, on-line barta attila@dpg.hu et al.]

A szerzői funkciót jelölő kifejezéseket rövidíteni lehet.

Az azonos funkciójú szerzőkre, közreműködőkre vonatkozó közlések egy szerzőségi adatot alkotnak.

Például:

Angélique és a québeci vihar / Anne és Serge Golon

Megjegyzés: egy szerzőségi adatból áll a szerzőségi közlés.

Mese a harmadik évezredről / Cseke Zoltán ; [kiad. Magyar a Magyarért Alapítvány]

Megjegyzés: két szerzőségi adatból áll a szerzőségi közlés.

A házinyúl tartása és betegségei / Sinkovics György ; [a fotókat a szerző kész.]

Megjegyzés: két szerzőségi adatból áll a szerzőségi közlés.

Egy szerzőségi adatnak minősülnek az eltérő funkciót megnevező kifejezések, ha egy nyelvtani szerkezetet alkotnak.

Például:

Arab mesék / vál. Bakos Márton és ford. Szaniszló Éva

Megjegyzés: egy szerzőségi adatból áll a szerzőségi közlés.

A forrásrangsor figyelembevételével az első adatcsoportban csak a könyv alapján megállapított szerzőségi adatokat lehet leírni.

Ez például azt jelenti, hogy ha a címoldalon, illetve az előzékeken szerepel szerzőségi adat, a tartalomjegyzékből nem írható le. Ha viszont sem a címoldalon, sem az egyéb előzékeken nem szerepel szerzőségi adat, forrásként a könyv bármely része felhasználható.

A szerzők nevét mindig le kell írni, az egyéb közreműködők (szerkesztő, válogató, összeállító, fordító, illusztrátor, előszó vagy utószó írója, továbbá a könyv megjelenésében lényeges szerepet játszó testület) neve pedig leírható a katalógusszerkesztés házi szabályzatának megfelelően.

A könyv bírálóinak, lektorainak, nyomdatechnikai szerkesztőinek neve általában elhagyandó a leírásból.

Azok a szerzőségi adatok, amelyeknek a forrása nem a könyv, csak megjegyzésként közölhetők.

A könyv adott kiadásával kapcsolatos szerzőségi adatot a kiadás, a sorozatra vonatkozó szerzőségi adatokat a sorozat adatcsoportjában kell megadni.

Egy szerzőségi adaton belül a felsorolt neveket vesszővel kell tagolni. A hármat meghaladó nevek közül csak az elsőt kell leírni, a továbbiakat pedig el kell hagyni. Az adatelhagyást az „et alii” („és mások”) kifejezés szögletes zárójelbe tett rövidítésével [et al.] -al kell jelölni.

Az eltérő funkciójú szerzőségi adatokat pontosvesszővel kell elkülöníteni egymástól.

Például:

A siker nagymesterei / Szegvári Katalin, Érdi Sándor ; [fotók Szalay Zoltán et al.]

Holt határon / Amélie Nothomb ; [ford. Balla Katalin]

Justine, avagy Az erény meghurcoltatása / Sade márkí ; [ford. és az utószót írta Vargyas Zoltán]

Ha valamely címhez több szerzőségi adat tartozik, a leírásban sorrendjüket fontosságuk sorrendje határozza meg. A szerző általában megelőzi a közreműködőket, a szerkesztő, válogató a többi közreműködőt. Összetett cím esetén a szerzőségi adatokat az összetett cím után kell leírni.

Például:

A dzsungel könyve / Rudyard Kipling ; Szántó Piroska rajz. ; [Benedek Marcell fordítása] ; [a verseket Weöres Sándor ford.]

A járművezetői vizsga teszt-kérdéseinek gyűjteménye / főszerk. Békési István ; [...írták Duka Gyula et al.] ; [...ábráit rajz. Pádovszky Zoltán, Klobusitzky Balázs]

4.1.6.1.5. A gyűjtemények leírása

Gyűjtemény: két vagy több művet tartalmazó könyv.

Összefoglaló cím: olyan cím, amely a gyűjteményben, illetve több fizikai egységben megjelent, önálló címmel is ellátott műveket (dokumentumokat) foglalja össze.

A gyűjtemény tehát tartalmazhatja egy szerző több művét vagy több szerző több művét. Az 1. adatcsoport szerkezete attól függően változik, hogy van-e összefoglaló cím a címloldalon vagy pedig nincs.

Ha a szerzői gyűjtemény címlapja összefoglaló címet is tartalmaz és a gyűjteményt alkotó művek címeit is felsorolja, ez utóbbiakat megjegyzésként kell leírni.

Például:

A patikus : négy komédia / Carlo G.

Megjegyzésben: Tart.: A régiséggyűjtő családja, avagy Az anyós és a meny ; A patikus ; A szmirnai impresszárió ; Bugrisok

Más-más szerzők műveit tartalmazó összefoglaló címmel ellátott gyűjtemény leírásakor az összefoglaló cím a főcím, az egyes művek címét pedig a szerzőségi adatokkal együtt a megjegyzésben kell leírni.

Például:

Avantgárd színművek / [a vál. Kerényi Ferenc munkája]

Megjegyzésben: Tart.: A bűvös szék / Karinthy Frigyes. Az óriáscsecsemő / Déry Tibor. Blőse úrék mindenkinek tartoznak / Remenyik Zsigmond. Sámson és Delila / Berczeli A. Károly

Összefoglaló cím nélküli szerzői gyűjtemény esetén az egyes műveket a címloldalon szereplő sorrendben kell leírni, és az egyes művek címét pontosvesszővel kell elválasztani egymástól.

Például:

Cseréptörés ; Mellékszereplők / Lengyel Péter

Vackor az első bében ; Vackor világot lát / Kormos István

Más-más szerzők műveit tartalmazó, összefoglaló cím nélküli gyűjtemények leírásakor a címet a velük kapcsolatos szerzőségi adat követi.

Például:

Szegények ügyvédje / John Grisham. Előbb vagy utóbb / Elizabeth Adler. A tizenegyedik parancsolat / Jeffrey Archer. Három kívánság / Delinsky Barbara

4.1.6.1.6. A párhuzamos adatok leírása

Ha ugyanazon cím- és szerzőségi adatok több nyelven találhatók a forrásban, az 1. adatcsoport szerkezete követi az adatok közlés módjának nyelvi tagozódását.

Ha a főcím és a párhuzamos cím mellett a szerzőségi adatok egy nyelven, illetve egy írásrendszerben szerepelnek a címloldalon, a szerzőségi adatokat a főcím, párhuzamos cím, alcím után kell leírni.

Ha a szerzőségi adatokat több nyelven tartalmazza a címloldal, ezeket az azonos nyelvű címadat után kell leírni.

Például:

Spanyol – magyar szótár / szerk. Gáldi László = Diccionario español – húngaro / por Ladislao Gáldi

Az egyéb címet a velük azonos nyelvű és írásrendszerű főcím, illetve párhuzamos cím után kell leírni. A nyelvi összetartozást gyűjtemények leírásakor is tükrözni kell.

Például:

Egy különleges árapály övezet : a Watt-tenger vidéke = A peculiar tidal zone : the Wadden zee region / Szabó József

Vedite urok po-ruski / S. V. Kologrinova = Oroszóra – orosz nyelven : tanári kézikönyv / Sz. V. Kologrinova

4.1.6.2. A leírás 2. adatcsoportja. Kiadás

Minta az adatcsoport szerkezetére:

. – Kiadásjelzés / az adott kiadásra vonatkozó szerzőségi közlés

Főforrás: címloldal, egyéb előzékek, kolofon

4.1.6.2.1. A kiadásjelzés

Azt, hogy valamely közlés kiadásjelzésnek minősül-e, a „kiadás” szónak vagy megfelelőinek jelenléte dönti el.

A kiadásjelzést a könyv kifejezéseivel kell leírni, azonban:

- a kiadás sorszámát mindig arab számmal kell írni;
- a kiadásjelzés szavai szabványosan rövidíthetők;
- a kiadásjelzés lényeges információt nem tartalmazó szavai a szöveghagyás jelzése nélkül elhagyhatók.

Ha külső forrásból megállapítható a kiadásváltozás ténye, ez szögletes zárójelben leírható.

Az adott kiadás lenyomataira vonatkozó adat is leírható.

Például:

. – 3. jav. kiad.

. – Átdolg., bőv. kiad.

. – [Jav. kiad.]

. – 4. utánn.

. – Váltl. Iny.

. – 2. bilingual ed.

Ha a kiadás adatait a könyv több nyelven közli, a főcím nyelvével megegyező adatot kell leírni, ennek hiányában pedig azt, amelyik a legmagasabb szintű forrásból származik.

4.1.6.2.2. Az adott kiadásra vonatkozó szerzőségi közlés

Csak azok a szerzőségi adatok írhatók le a 2. adatcsoport részeként, amelyek kétséget kizáróan az adott kiadásra vonatkoznak.

A szerzőségi adatok közlésmódjára ugyanazon szabályok vonatkoznak, mint az I. adatcsoportra.

Például:

- . – 5. kiad. / kieg. Fábry Károly
- . – 3. jav. kiad / közrem. Bottlik Zsolt
- . – Hasonmás kiad. / Szántó Tibor gondozásában

4.1.6.3. A leírás 3. adatcsoportja. Megjelenés

Minták az adatcsoport szerkezetére:

- . – A megjelenés helye : A kiadó neve, a megjelenés éve (A nyomda székhelye : A nyomda neve)
- . – Az első megjelenési hely ; A második megjelenési hely : A kiadó neve, a megjelenés éve
- . – A megjelenés helye : Az első kiadó neve ; A megjelenés helye : A második kiadó neve, a megjelenés éve
- . – A megjelenés helye : Az első kiadó neve : A második kiadó neve, a megjelenés éve

Főforrás: címloldal, egyéb előzékek, kolofon

4.1.6.3.1. A megjelenés helye

A megjelenés helyét azzal a helyesírással és olyan nyelvtani formában kell leírni, ahogyan a forrásban szerepel.

Például:

- . – Pécssett
- . – Veszprémben

Ha az azonosításhoz szükséges, a leírt helységnév után szögletes zárójelben megadható annak ismeretebb, hivatalos, illetve korábbi vagy későbbi neve.

Például:

- . – Agriae [Eger]
- . – Bécs [Wien]

Ha egy kiadóhoz egynél több székhely kapcsolódik, vagy a könyv a megjelenés helyét több nyelven közli, a leírásban a hivatalos alakot kell előnyben részesíteni. Ha egyik változat sem minősül hivatalos névalaknak, akkor a főcím nyelvével megegyező helységnevet kell leírni.

Például:

a forrásban: Wien – Bécs

a leírásban: Wien

Ha egy kiadóhoz több megjelenési hely kapcsolódik, a tipográfiailag kiemeltet, ilyen megkülönböztetés hiányában pedig a sorrendben az elsőt kell leírni. Egy helységnév közlésekor a további nevek elhagyását az „et cetera” („és a többi”) kifejezés szögletes zárójelbe tett rövidítésével [etc.] -vel kell jelölni.

Például:

- . – New York ; London ; Toronto
- . – New York [etc.]

Ha a könyvnek több kiadója van, és ezek székhelye nem azonos, minden kiadó leírható a székhely nevével együtt.

Például:

. – Budapest : M. Áll. Eötvös L. Geofizikai Int. ; [Kecskemét] : M. Fotográfiai Múz.

Ha a könyv a megjelenés helyét nem nevezi meg, de az külső forrásból megállapítható, a megjelenés helyét a megjelenéskor érvényes hivatalos formában kell leírni. A megjelenési hely kétséges voltát a helységnév után írt kérdőjellel kell jelezni.

Ha semmilyen megjelenési hely sem állapítható meg, ez a latin „sine loco” („hely nélkül”) kifejezés szögletes zárójelbe tett rövidítésével [S.l.]-lel kell jelezni.

Például:

- . – [Vác]
- . – [Szeged?]
- . – [S. l.]

4.1.6.3.2. A kiadó neve

A kiadó nevét a könyvön közölt formában kell leírni. A név elemei szabványosan rövidíthetők, illetve a név a kiadó által használt betűszóval helyettesíthető, ha a kiadó e néven is azonosítható. A kiadó nevéből az alábbi elemek hagyhatók el:

- a személynév nem családnév jellegű elemei;
- a társas viszonyra, cégjellegre utaló kifejezések;
- a kiadó szó és megfelelői;

kivéve, ha a név nyelvtani szerkezete ezt nem teszi lehetővé.

Például:

A forrásban	A leírásban
Országos Köznevelési Intézet	OKI
Pest Megyei Könyvtár	Pest M. Kvt.
Szent József Kiadó	Szt. József K.
Teleki László Alapítvány	Teleki L. Alapítvány
Magyar Világ Kiadó Kft.	M. Világ
Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Rt.	Móra
Akadémiai Kiadó	Akad. K.
K. u. K. Könyvkiadó	K. u. K. Kvk.

A megjelenés adatcsoportjában a kiadót akkor is meg kell nevezni, ha az a leírásban más adatelemként már előfordult.

Például:

Szerzőségi adatként: / közread. az Országos Széchényi Könyvtár
A megjelenés adatcsoportjában: . – Budapest : OSZK

Főcímként: MRT, MTV, MTV Rt., 1957–1997

A megjelenés adatcsoportjában: . – Budapest : MTV.

Ha a dokumentumnak több kiadója van, a forrásban tipográfiai vagy más módon kiemeltet, ilyen megkülönböztetés hiányában pedig a sorrendben az elsőt kell leírni, a továbbiak elhagyását pedig [etc.]-vel kell jelölni.

Ha a kiadó neve ismeretlen, ezt a tényt a „sine nomine” („név nélkül”) kifejezés szögletes zárójelbe tett rövidítésével, [s.n.]-nel kell jelölni.

4.1.6.3.3. A megjelenés éve

A megjelenés évét időszámításunk szerint és arab számmal kell leírni. A más időszámítással írt adatot szögletes zárójelbe tett, időszámításunknak megfelelő évszámmal ki kell egészíteni.

Például

a forrásban: 5730,
a leírásban: , 5730 [1969 vagy 1970]
Megjegyzésben: A forrásban a megjelenés éve zsidó időszámítással

A megjelenés éve után feltüntethető a nyomtatás, illetve copyright éve is, de a megjelenés évétől eltérő éveket jelölni kell.

Például:

, 1991 [!1919]
, 1982, cop.1974
, 1969, ny. 1968, cop. 1960

Ha a megjelenés évét a könyv nem közli, helyette:

- a nyomtatás évét minden megkülönböztetés nélkül,
- a copyright évet pedig cop. jelöléssel kell leírni.

Például:

, cop.1972

Ha mind a megjelenés, mind a nyomtatás, mind pedig a copyright éve ismeretlen, a megjelenés feltételezett évét kell szögletes zárójelben leírni. A hozzávetőleges megjelenéssel kapcsolatos kiegészítő közléseket a „cca.”, „post”, „ante” („körül”, „után”, „előtt”) kifejezéssel kell megadni.

Például:

, [1982]
, [195?]
, [post 1945]
, [ante 1945]

4.1.6.3.4. A nyomda székhelye és neve

Ha a megjelenés helye és a kiadó neve nem állapítható meg, de a nyomdai adatok szerepelnek a forrásban, leírásuk kötelező.

Például:

. – [S.I.] : [s.n], 1946 (Budapest : Athenaeum)

4.1.6.3.5. Kettős impresszumú kiadványok

Hasonmás kiadás esetében az új kiadás megjelenési adatait a 3. adatcsoportban kell leírni, az eredeti kiadás adatait pedig megjegyzésként.

Például:

. – Hasonmás kiad. – Budapest : ÁKV,1983

Megjegyzésben: Eredeti kiadás: Budán : Egyet. Ny.,1842

4.1.6.4. A leírás 4. adatcsoportja. Terjedelem

Minták az adatcsoport szerkezetére:

- . – Oldalszám : illusztráció ; méret + melléklet (melléklet saját adatai)
- . – Oldalszám ; méret
- . – Oldalszám ; méret + melléklet

Főforrás: a könyv egésze

A terjedelemmel kapcsolatos valamennyi egyezményes kifejezést – forrásuktól függetlenül – szögletes zárójel nélkül kell leírni.

4.1.6.4.1. Oldalszám

Oldal: a könyv lapjainak egyik felülete.

Lap: a könyv két fizikailag elválaszthatatlan oldalból: homlokoldalból (rektó) és hátoldalból (verzó) álló része.

Tábla: illusztrációt tartalmazó oldal vagy lap, amely nem része kizárólag vagy főképp szöveget tartalmazó oldalak vagy lapok számozott sorának.

Az oldalszámot úgy kell leírni, ahogy a könyv közli, arab vagy római számmal, vagy betűvel.

Ha a könyv lapjai mindkét oldalukon meg vannak számozva, az oldalszámozást a „pagina” (oldal) rövidítésével, „p.”-vel kell jelölni. Ha a lapok csak egyik oldalukon számozottak, a „folio” (lap) rövidítésével, „fol.”-al kell jelölni.

A leírásban az utolsó számozott oldal (lap) számát kell leírni. A számozatlan oldalak, lapok szögletes zárójelben leírhatók.

Például:

- . – XXIII fol.
- . – 130 p.
- . – 126, [7] p.

Ha a könyv oldalainak számozása kétszer vagy háromszor újrakezdődik, mind a két vagy három számozás utolsó oldalának számát le kell írni.

Például:

- . – 10, 173 p.
- . – XII, 21, 85 p.

Ha a számozás háromnál többször kezdődik újra, az egyes oldalszámokat össze kell adni, és az így megállapított adatot szögletes zárójelben, arab számmal kell közölni, jelölve az ismétlődő számozás tényét.

Például:

- . – [320] ism. oldalsz.

Ha a könyv egésze számozatlan, a megállapított oldalszámot szögletes zárójelben, arab számmal kell leírni.

Például:

. – [328] p.

. – [14] p.

A könyv egy adott része terjedelmének leírásakor az első és utolsó számozott oldal számát kötőjellel összekapcsolva kell leírni. Ilyenkor a számozási egység megnevezése megelőzi a számot.

Például:

. – p. 122–246.

Ha a könyv összehajtogatott lapokból áll, és az oldalszám a terjedelemre nem jellemző, helyette a fizikai egység jellemzőjét kell leírni, amelyet követhet kerek zárójelben az oldalszám.

Például:

. – 1 leporelló (16 p.)

A könyv tábláinak, illusztrációt tartalmazó oldalainak számát (a lapok számát), ha saját számozásuk van, az oldalszám második adataként kell leírni. A számozatlan oldalak megállapított számát szögletes zárójelben kell közölni. Ha egy lapnak csak egyik oldala tartalmaz illusztrációt, akkor az egy táblalap, rövidítése „t. fol.”; ha a lap mindkét oldalán illusztrált, az két táblaoldalnak számít, rövidítése „t”.

Ha a táblaoldalak részei a könyv számozott oldalai sorának, ezt terjedelemadatként nem kell feltüntetni, csak közölni kell az illusztráltság tényét a következő adatelem részeként.

Például:

. – 134 p., 16 t.

. – X, 123 p., [8] t. fol.

Megjegyzés: a könyv 8 számozatlan, csak az egyik oldalon illusztrált lapot tartalmaz.

4.1.6.4.2. Illusztráció

Ha a könyv illusztrált, ezt az „illusztrált” kifejezés rövidítésével, „ill.”-lel kell jelölni.

Illusztráció a könyvben lévő kép, fénykép, ábra vagy egyéb grafikus ábrázolás. A leírás szempontjából illusztrációnak minősíthető a táblázat is.

Az illusztrációról kiegészítő adatok közölhetők. Így leírható az illusztráció típusa, a színezése stb.

Például:

. – 216 p. [6] t. : ill., fénykép

. – 58 p., 2 t. : ill., színes

. – 361 p., [24] t. fol. : színes metszet

4.1.6.4.3. Méret

A könyv méreteként a gerinc magasságát kell centiméterekben megadni, a miniatűr könyvét pedig milliméterben. Minden megkezdett centimétert felfelé kell kerekíteni.

Ha a könyv a szokásostól eltérő alakú, a könyv magasságának és szélességének adata együtt is megadható. A különleges alak a megjegyzésekben megnevezhető. A kör alakú könyv méreteként az átmérőt kell megadni.

Például:

- ; 18 cm
- ; 12×30 cm
- ; 68 mm

4.1.6.4.4. Melléklet

Melléklet: a könyv mind tartalmilag, mind alakilag járulékos része, de attól fizikailag elkülönül, ahhoz tasakkal, szalaggal, közös tokkal vagy hasonlóval kapcsolódik.

Leírása a „melléklet” szó rövidítése („mell.”), vagy a melléklet típusának megnevezése szabványosan rövidítve. A melléklet darabszáma is megadható, arab számmal.

Például:

- + mell.
- + atlasz
- + 3 mell.
- + 4 térk.

A melléklet saját jellemző adatai kerek zárójelben megadhatók.

Például:

- + térk. (18×18 cm)
- + mell. (28 p. : ill. ; 32 cm)

4.1.6.5. A leírás 5. adatcsoportja. Sorozat

Sorozat: előre meg nem határozott számú, önálló dokumentumok olyan csoportja, amelyben minden dokumentumnak saját főcímén kívül van az egész csoportra vonatkozó címe (sorozat-címe) is, és lehetnek más, az egész csoportra jellemző közös bibliográfiai adatai is. Ha a csoporton belüli sorrendet szám (sorszám, betű, ezek kombinációja vagy más jel) jelöli, a sorozat neve számozott sorozat; ha a sorrend jelöletlen, a sorozat neve számozatlan sorozat.

ISSN (International Standard Serial Number): az időszaki kiadványok nemzetközi azonosító száma.

Minták az adatcsoport szerkezetére:

- . – (Sorozatcím = Párhuzamos cím, ISSN ; sorozaton belüli szám)
- . – (Sorozatcím : egyéb cím, ISSN ; sorozaton belüli szám)
- . – (Közös cím. Az alárendelt cím megjelölése, Alárendelt cím, ISSN)
- . – (Sorozatcím, ISSN) (Sorozatcím, ISSN)

Főforrás: címoldal, egyéb előzékek, kolofon

A sorozat adatelemeinek közlésmódjára ugyanazok a szabályok érvényesek, mint a leírás 1. adatcsoportjában a főcím, párhuzamos cím, az egyéb cím és a szerzőségi adatok leírására.

A sorozatcímet mindig közölni kell, a sorozat párhuzamos címét pedig csak akkor, ha az a főcím nyelvével azonos. Az egyéb cím közlése is csak akkor kötelező, ha a sorozat főcíme olyan általános jelentésű szó, kifejezés vagy jelcsoport, amellyel a sorozat nem azonosítható.

Például:

- . – (Tudományegyetem : történeti életrajzok, ISSN 1417-6114)
- . – (Száz magyar falu könyvesháza, ISSN 1586-0469)
- . – (Osiris könyvtár. Film, ISSN 1219-1124)
- . – (Klub klasszikusok. Világirodalom, ISSN 1217-5587)

A sorozat szerzőségi adatának közlése csak akkor kötelező, ha a sorozat főcíme olyan általános jelentésű szó, kifejezés vagy jelcsoport, amely a sorozat azonosíthatóságához nem elég, és a könyv a sorozatcímét kiegészítő, pontosító egyéb címet nem közöl.

Például:

- . – (Segédletek / Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára, ISSN 1416-4957 ; 5.)
- . – (Discussion papers / Collegium Budapest Institute for Advanced Study, ISSN 1217-5811 ; 57.)

A sorozat ISSN-jét le kell írni, ha az adatforrásban szerepel. A külső forrásból megállapított ISSN szögletes zárójelben leírható.

A könyv sorozaton belüli számát arab számmal kell leírni. Ha a sorozaton belüli számot betű helyettesíti, a leírásban ezt kell megadni. Ha a könyvnek ugyanabban a sorozatban több száma van, mindegyiket le kell írni. Ha e számok között alá-, illetve fölérendeltségi viszony van, ezt a leírásban jelezni kell.

Például:

- . – (Rendvédelmi füzetek, ISSN 1585-1249 ; 2000/32.)

Ha a sorozat számozott részegységeinek típusát is megnevezik (kötet, füzet), ez elhagyható, vagy szabványosan rövidítve közölhető.

Például:

- A forrásban:* 12. füzet,
- a leírásban:* ; 12. vagy ; 12. füz.

Ha a könyv egyidejűleg több sorozat részeként jelent meg, a könyvön közölt minden egyes sorozat adatait sorozatonként kerek zárójelben le kell írni.

Például:

- . – (Olvasni jó!, ISSN 1217-6346) (Csupa igaz történet, ISSN 1586-0019 ; 13.)

4.1.6.6. A leírás 6. adatcsoportja. Megjegyzések

Főforrás: bármely forrás

A megjegyzések szövegét a bibliográfia nyelvén, lehetőleg azonos módon, azonos sorrendben és azonos kifejezésekkel, tömören kell megadni. A megjegyzések rendszerint nem kötelezők, meg kell azonban adni a magyar nyelvből fordított művek eredeti címét, ha az a leírásban nem minősült párhuzamos címnek, hasonló kiadás esetén az eredeti kiadás adatait, továbbá összefoglaló című gyűjtemények esetén az egyes műveket, szerzőjükkel együtt.

Például:

- . – Eredeti cím: À la recherche du temps perdu
- . – Eredeti kiadás: Halas : Szerző, 1888

A megjegyzések adatcsoportjában közölhetők mindazok a cím- és szerzőségi adatok, amelyek a forrástíltalom miatt az 1. adatcsoportban nem írhatók le, vagy amelyek további tájékoztatást adnak a könyv

műfajáról, tartalmáról, az adatok változatáról, a leírt példány sajátosságairól, bibliográfiai kapcsolatáról stb. Sorrendjük lehetőleg kövesse az adatcsoportok sorrendjét.

A megjegyzéseket pont, szóköz, gondolatjel, szóköz (. –) különíti el egymástól.

Például:

- . – Versek
- . – Gerinc cím: Felnőttek katekizmusa
- . – Ford. Szamay Ilona
- . – Csehszlovák–magyar közös kiadás
- . – Tart.: Rikiki ; Üveggolyó ; Kiskutya–nagykutya ; Kudi, a levegőember
- . – A konferenciát 1997. ápr. 1–4. között tartották
- . – Összefoglalás német nyelven
- . – Lezárva: 2001. márc. 1.
- . – Bibliogr.: p. 122–128.

4.1.6.7. A leírás 7. adatcsoportja. Terjesztési adatok

Minták az adatcsoport szerkezetére:

- . – ISBN kötés : ár
- . – ISBN (magyarázat) : ár
- . – ISBN kötés : ár. ISBN : ár
- . – Kötés : ár

Főforrás: bármely forrás

4.1.6.7.1. Az ISBN

ISBN (International Standard Book Number): a könyvek nemzetközi azonosító száma.

Az ISBN-t le kell írni, ha a könyv adatforrásaiban szerepel, vagy egyéb hitelt érdemlő forrásból megállapítható. Ha az ISBN téves vagy hibás és a helyes szám megállapítható, a téves adatot helyesbíteni kell. Először a helyes számot kell leírni, ezt követően a hibásat kerek zárójelben, az azonosító előtt a „hibás” szóval. Ha a helyes számot nem lehet megállapítani, a téves adat után szögletes zárójelbe tett felkiáltójellel kell felhívni a figyelmet az adat hibás voltára.

Például:

- . – ISBN 963-9308-20-X kötött : ár nélkül (hibás ISBN 963-9084-66-2)
- . – ISBN 963-9182-94-5 [!] fűzött : ár nélkül

Ha a könyv több kiadó közös gondozásában jelent meg és ezért több ISBN-száma van, a leírásban megadott kiadókkal kapcsolatos ISBN számok leírhatók.

4.1.6.7.2. A kötés

A kötés típusa a bibliográfia nyelvén rövid formában leírható, szabványosan rövidíthető. Ha a könyv egyidejűleg több kötésváltozatban jelent meg, ezek felsorolhatók. A kötés adatát a megfelelő ISBN után kell írni.

Például:

- . – ISBN 963-6740-339-2 fűzött
- . – Kötött

4.1.6.7.3. Az ár

A könyv árát arab számmal, a pénznem hivatalos rövidítésével kell leírni. Ha nincs ármegjelölés, e tény a bibliográfia nyelvén megemlíthető.

Például:

- : 2480,- Ft
- : ár nélkül
- : 25,- DM

Az ár után kerek zárójelben kiegészítő adat közölhető a bibliográfia nyelvén.

Például:

- : 500,- Ft (csak tagoknak)

4.2. A többkötetes könyv (többlépcsős) leírása

A könyvtári gyakorlat az ún. egylépcsős leírást áttekinthetetlenebbnek találta, mint a többlépcsőt, ezért a következőkben ez utóbbról lesz szó.

4.2.1. Adatcsoportok és adatelemek

4.2.1.1. A könyv egészére vonatkozó adatok

1. adatcsoport. A cím és a szerzőségi közlés

FŐCÍM

Párhuzamos cím

Egyéb cím

KÖZÖS SZERZŐSÉGI ADATOK

2. adatcsoport. Kiadás

KIADÁSJELZÉS

Az adott kiadásra vonatkozó szerzőségi közlés

3. adatcsoport. A dokumentum speciális adatai

4. adatcsoport. Megjelenés

A MEGJELENÉS HELYE

A KIADÓ NEVE

A MEGJELENÉS ÉVE

A nyomda székhelye

A nyomda neve

5. adatcsoport. Terjedelem

A KÖTETEK DARABSZÁMA

Illusztráció

Méret

MELLÉKLET

6. adatcsoport. Sorozat

SOROZATCÍM
Párhuzamos cím
Egyéb cím
Szerzőségi közlés
ISSN

7. adatcsoport. Megjegyzés

8. adatcsoport. Terjesztés

A KÖNYV ISBN-je
Kötés
A könyv ára

4.2.1.2. A kötetre vonatkozó adatok

1. adatcsoport. A cím és a szerzőségi közlés

KÖTETJELZÉS ÉS/VAGY KÖTETCÍM
Párhuzamos kötet cím
A kötet egyéb címe
A KÖTET SZERZŐSÉGI KÖZLÉSE

2. adatcsoport. Kiadás

KIADÁSJELZÉS
Az adott kiadásra vonatkozó szerzőségi közlés

3. adatcsoport. Megjelenés

A MEGJELENÉS HELYE
A KIADÓ NEVE
A MEGJELENÉS ÉVE
A nyomda székhelye
A nyomda neve

4. adatcsoport. Terjedelem

OLDALSZÁM
Illusztráció
Méret
MELLÉKLET

5. adatcsoport. Sorozat

SOROZATCÍM
Párhuzamos cím
Egyéb cím
Szerzőségi közlés
ISSN szám
SOROZATON BELÜLI SZÁM

6. adatcsoport. Megjegyzések

7. adatcsoport. Terjesztési adatok

A KÖTET ISBN-je
Kötés
Ár

Minta a többlépcsős leírás szerkezetére

Főcím = Párhuzamos cím : egyéb cím / közös szerzőségi adat. – Kiadásjelzés. – A megjelenés helye : A kiadó neve, az elsőként megjelent kötet megjelenésének éve – az utolsóként megjelent kötet megjelenésének éve. – a kötetek száma ; méret. – (Sorozatcím, ISSN)

Megjegyzés. – Megjegyzés

A könyv ISBN-je kötés : a könyv ára

Kötetjelzés, Kötetcím / a kötet szerzőségi adata. – oldalszám : illusztráció. – A kötet ISBN-je

Kötetjelzés, Kötetcím / a kötet szerzőségi adata. – oldalszám : illusztráció. – A kötet ISBN-je

4.2.2. Forrásrangsor, főforrás, forrástíltalom

A több kötetben megjelent könyv leírásában mind a könyv egészével kapcsolatos adatokra, mind az egyes kötetekhez felhasználható források rangsorára, mind pedig a leírás adatcsoportjainak főforrására és forrástíltalmára vonatkozóan az egy kötetből álló könyv leírására megállapított szabályok érvényesek. A több kötetben megjelent könyv egészére vonatkozó közös adatoknál elsődlegesen az egyes kötetek sorszáma vagy megjelenésük sorrendje szabja meg a felhasználható források rangsorát.

4.2.3. A leírás egyezményes kötelező jelei

A több kötetben megjelent könyv leírásánál használt egyezményes jelek megegyeznek az egykötetes könyv leírásában használt jelekkel.

A fizikai egységekre vonatkozó adatokat fizikai egységenként új bekezdésben kell kezdeni. A kötetjelzést követő kötetcím előtt vesszőt kell írni. Az összevont formában leírt adatokat kötőjellel kell összekapcsolni. A nyitott formában közölt adatok után kötőjel és szóköz áll.

4.2.4. Szabályok az adatcsoportok sorrendjében

4.2.4.1. A leírás 1. adatcsoportja. A cím és a szerzőségi közlés

A könyv egészére vonatkozó közös adatok között kötelező a főcím és a könyv egészének szerzőire vonatkozó szerzőségi adat.

A kötetadatok közül kötelező a kötetjelzés és/vagy kötetcím, valamint a kötet szerzőire vonatkozó szerzőségi adat. A kötet típusára utaló kifejezések a leírásban rövidíthetők.

Például:

A forrásban	A leírásban
Első kötet	1. köt.
II. rész	2. r.
A kötet	A köt.
** Band	[2.] Bd.

Mind a könyv egészénél, mind a kötetadatoknál az egykötetes könyvek leírásában meghatározott feltételekkel kötelező a párhuzamos cím, illetve a párhuzamos kötetcím, az egyéb cím, továbbá a közreműködőkre vonatkozó szerzőségi adat.

4.2.4.2. A leírás 2. adatcsoportja. Kiadás

Kötetadatként a kiadás adatcsoportjának adatai csak akkor írhatók le, ha a köteteknek a könyv egészére vonatkozó kiadási adataitól eltérő adatai vannak.

4.2.4.3. A leírás 3. adatcsoportja. Megjelenés

A megjelenés évét csak akkor kell közös adatként leírni, ha a leírás tárgya a könyv egésze. Ha a kötetek nem azonos évben jelentek meg, a megjelenés évét összevont formában kell leírni.

A megjelenés éve kivételével a megjelenés adatai kötetenként csak akkor közölhetők, ha a köteteknek a könyv egészétől eltérő adatai vannak.

4.2.4.4. A leírás 4. adatcsoportja. Terjedelem

A kötetek darabszáma közös adat, az adott kötet oldalszáma pedig kötetadat.

A kötetjelzés elemeit a könyv közlése szerinti sorrendben kell leírni. A sorszámozásokat mindig arab számmal kell írni, a számnévvel írt sorszámozást is. Ha a sorrendet szimbólum (például csillag) jelöli, ezt szögletes zárójelbe tett arab számmal kell helyettesíteni. Ha a sorrendet betű jelöli, a leírásban is ezt kell használni.

Kötetadatként a méret csak akkor írható le, ha a kötetek nem azonos méretűek.

4.2.4.5. A leírás 5. adatcsoportja. Sorozat

A számozatlan sorozat közös adat, a számozott sorozat pedig kötetadat akkor is, ha minden kötet sorozaton belüli száma azonos.

4.2.4.6. A leírás 6. adatcsoportja. Megjegyzések

A megjegyzések egyaránt vonatkozhatnak a könyv egészére és a kötetekre, de mindenképp külön adatcsoportként kell leírni őket.

4.2.4.7. A leírás 7. adatcsoportja. Terjesztési adatok

Mind a könyv, mind a kötetek ISBN számát le kell írni közös, illetve kötetadatként.

A kötés kötetadatként csak akkor írható le, ha a kötetek kötése nem azonos.

Ha a köteteknek külön ára van, kötetadatként írandók le. Ha két kötet ára együtt szerepel a forrásban, akkor mindkét kötetnél meg lehet adni.

Például:

a második kötetnél:
: 2740,- Ft, a harmadik kötetrel együtt
a harmadik kötetnél:
: 2740,- Ft, a második kötetrel együtt

Példák a többlépcsős leírásra:

Leírás	Magyarázat
Magyar századok / [sorozatszerk. Szvák Gyula]. – [Budapest] : Pannonica, [1999–2000]. – 10 db ; 24 cm ISBN 963-8469-96-X [4.], A tizennegyedik század története / Bertényi Iván. – cop. 2000. – 213 p. : ill., térk. Gerinccím: A 14. század története. – Bibliogr.: p. 193–198. ISBN 963-9252-23-9 kötött : 1990,- Ft	Többkötetes könyv egy kötetének több- lépcsős leírása

Leírás	Magyarázat
<p>A régészet nagy pillanatai. – Budapest : M. Kvk. 2000– . – 24 cm ISBN 963-5447-253-6</p> <p>[2.], A görögök és a Magna Graecia : felfedezés, feltárás, rekonstrukció / [ford. Very Vera]. – 2001. – 202 p. : ill., színes</p> <p>Egys. cím: I greci e la Magna Grecia ISBN 963-547-314-1 kötött : 4300,- Ft</p>	<p>többkötetes könyv egy kötetének többlepcsős, nyitott leírása</p>

Ha a leírás készítésének időpontjában a többkötetes könyvnek még nem minden kötete jelent meg, nyitott leírás készíthető. A még ismeretlen adatok helyét üresen kell hagyni, ezért a nyitott leírás ideiglenes. A könyv teljessé válásakor a hiányzó adatokat pótolni kell, az adatokat le kell zárni, vagy pedig a teljessé vált többkötetes könyvről végleges új leírást kell készíteni.

Minta a nyitott leírás szerkezetére:

Főcím = Párhuzamos cím / egyéb cím / közös szerzőségi adat. – Kiadásjelzés. – Megjelenés helye : Kiadó neve, az elsőként megjelent kötet megjelenés éve. – a kötetek darabszáma (oldalszám). – (Sorozatcím, ISSN)

Megjegyzések

A könyv ISBN-je kötés : ár

Kötetjelzés, kötet cím / a kötet szerzőségi adata. – A leírt kötet megjelenésének éve. – oldalszám : illusztráció ; méret

Megjegyzések a kötetről

A kötet ISBN-je

5. A besorolási adatok

Besorolási adat: a bibliográfiai tétel valamely részében rögzített adat a bibliográfiai tétel rendezésére illetve visszakeresésére. A besorolási adat lehet egységesített besorolási adat, annak változata vagy a bibliográfiai tétel bármely más adata.

A besorolási adatok típusai:

- személynév,
- földrajzi név,
- cím,
- testületi név.

Az építendő katalógus fajtájától függően a bibliográfiai tétel más adata, így a tárgyszó, ETO vagy raktári jelzet is választható besorolási adatként.

A leíró katalógusban szereplő besorolási adatoknak az a feladata, hogy lehetővé tegyék egy adott mű visszakeresését a rá jellemző formai adatok alapján.

Egy mű jellemző adata a címe és szerzője, a közreműködők, ezen belül a megjelenés éve stb.

A besorolási adat számára bármely forrás főforrás, de elsősorban a bibliográfiai leírás „Cím és szerzőségi közlés”, „Kiadás”, „Sorozat” és „Megjegyzések” adatscsoportja.

A besorolási adatok elemekből épülnek fel. A rendezésnél elsőként figyelembe veendő elem a rendsző. Ez nem szükségképpen egy szó. Ezt követheti az egyéb elem vagy a kiegészítő adat vagy mindkettő. A besorolási adat típusától függ az elemek sorrendje.

Hogy a leíró katalógusban, bibliográfiában tájékozódni lehessen egy bizonyos személy vagy egy bizonyos testület műveiről, egy bizonyos mű kiadásairól, illetve valamely személlyel, testülettel, földrajzi

területtel vagy művel kapcsolatos kiadványokról, e személyek, testületek vagy földrajzi területek nevét, illetve a művek címét mindig egy kiválasztott alakban is fel kell tüntetni a bibliográfiai tételben, függetlenül a leírásban lévő formájától. Ez a kiválasztott alak az *egységesített besorolási adat*. Az egységesítéshez bármilyen kézikönyv vagy egyéb segédlet felhasználható.

Az egységesített besorolási adatban az elemeket mindig azonos sorrendben kell leírni. A rendszornak minősülő elemet tipográfiaiilag vagy más módon (például aláhúzással) meg kell különböztetni. A kiegészítő adatokat, amelyek az azonos alakú neveket vagy címeket különböztetik meg egymástól, kerek zárójelbe kell foglalni.

Az egységesített nevet vagy címet a bibliográfia által használt írásrendszerben, alanyesetben, a névhez nem tartozó toldalékok (ragok, jelek) nélkül kell leírni. Az ettől eltérő írásrendszerű neveket, illetve címeket át kell írni. Az egységesített név első elemét (szavát) nagy kezdőbetűvel kell leírni. A további elemek (szavak) nagy kezdőbetűs írásmódját az adott nyelv helyesírási szabályai adják meg.

5.1. A személynév mint besorolási adat (MSZ 3440/2)

A személy neve: a személy egyedi megjelölésére használatos, tulajdonnévnek minősülő szó, szókapcsolat vagy kifejezés.

Családnév (másképp vezetéknév): az egy családba tartozókat jelölő közös tulajdonnév.

Egyéni név (másképp utónév vagy keresztnév): a történelmi névhasználatban az egyént azonosító, a modern európai névhasználatban pedig az egyént az azonos családnévűek között megkülönböztető név.

Egységesített név: az a név, amelyen a személy működését kifejtette, illetve amelyen a nemzeti hovatartozásának megfelelő bibliográfiai gyakorlat a személyt számon tartja.

Valamely személyt mindig egységesített névén kell leírni.

Ha a személy működése során több nevet használt, illetve nevét különböző névalakokban használta, egységesített névnek minősül

- az a név, amelyen működését kifejtette, illetve amelyen a nemzeti hovatartozásának megfelelő bibliográfiai gyakorlat a személyt számon tartja;
- ilyen név hiányában a személy által utolsóként használt névalak;
- ha pedig ezek egyike sem állapítható meg, a bibliográfia gyakorlatában először előfordult névalak.

Nem tartoznak az egységesített névhez a megszólító és kitüntető címek, a képzettséget, tudományos fokozatot jelölő címek, a nemesi nevek és címek, a foglalkozás, származás vagy a működési hely megnevezése.

A név rendszornak minősülő elemét (elemeinek együttesét) a besorolási adat első elemeként (elemeként) kell leírni. A rendszót többnyire az egyéb névelem követi, majd kerek zárójelben az egy vagy több kiegészítő adat.

Ha a besorolási adatban a névelemek sorrendje a személy névhasználatától eltér, a sorrendcserét vesszővel kell jelölni.

Ha a bibliográfiai leírásban a személy nem egységesített névén szerepel, a névváltozatról egységesítő utalót kell készíteni.

5.1.1. Modern névhasználat

A modern névhasználatban a személynevek családnévből, egy vagy több egyéni névből, továbbá egyes országokban atyai névből állnak.

Az egyszerű családnevek esetében a rendszó egy szó.

Például:

Rendszó	Egyéb elem(ek)	Kiegészítő adat(ok)
Nagy	Mihály	(1953)
Čehov,	Anton Pavlovič	(1860–1904)
Verne,	Jules	(1828–1905)
Dankó	Pista	
Kardos	G. György	(ford.)
Nagy	Gábor, O.	(szerk.)

Utalók:

Csehov, Anton Pavlovics → Čehov, Anton Pavlovič

Verne Gyula → Verne, Jules

A *névelőzékes családnev* olyan családnév, amelynek első eleme külön szóként írott vagy kötőjellel kapcsolódó névelő, előljáró, ezek együttese, továbbá vallási eredetű jelző vagy rokonsági kapcsolatot jelölő szó.

Ha a névelőzék kötőjellel kapcsolódik a családnévhez, a névelőzék és a családnév együtt alkotja a rendszót.

Például:

Saint-Laurent, Louis Stephan

De-Roberti, Evgenij Valentinovič

Ha a névelőzék olyan minősítő névelőzék, amely családnév első elemévé vált azáltal, hogy eredeti jelentésében rokonsági kapcsolatot fejezett ki, vagy vallási melléknévként használt szó vagy rövidítés, a rendszó első elemeként írandó le.

Leggyakoribb minősítő névelőzékek:

- Mac, Mc, M' (ír és skót nyelvterületen jelentése leszármazó, ír nyelvterületen további jelentése unoka)
- Fitz (normann, jelentése fiú)
- O' (ír, jelentése fiú)
- A', Ab, Ap (walesi, jelentése fiú)
- Szent és megfelelői (Saint, San, Santo, St stb.)
- továbbá Nic, Pop, Hadži

Például:

MacLaine, Shirley

Mac Donald, William

Fitz Gibbon, Abraham

O'Toole, Peter

Összefoglaló táblázat a névelőzésekről (Fügedi Péterné összeállítása)

Névelőzék	Rendszó	Egyéb névelem
a	román	
af		svéd
al	román	
am	német*	
an, (an dem, an der)		német*
auf, (auf dem, auf der)		német*
auf'm	német*	
aus, (aus dem, aus der)		német*
aus'm	német*	
bei, (bei dem, bei der)		német*
beim	német*	
d'	olasz, belga	francia*, holland, portugál*
da	olasz	portugál*
dagli (dagl')	olasz	
dalla, dalle	olasz	
das		német*
de, (de van der, de ter, de la, de los)	belga, olasz	francia*, holland, portugál*, román, spanyol*
degli (degli')	olasz	
del	olasz	spanyol*
della, delle	olasz	
den	belga	holland
der	belga	holland, német*
des	belga, francia*	
di	belga, francia*	
di	olasz	
die		német*
do		portugál*
dos		portugál*
du	belga, francia*	
gli (gli')	olasz	
i	olasz	
il	olasz	
im	német*	
in (in dem, in der)		német*
in't	belga	holland
l'	belga, francia*, olasz	
la	belga, francia*, olasz, spanyol*	
las	spanyol*	

Névelőzék	Rendszó	Egyéb névelem
le	belga, francia*, olasz	
les	belga, francia*	
lo	olasz spanyol*	
los	spanyol*	
met (met den)	belga	holland
op (op de, op den, op't)	belga	holland
s' ('s, 's-)	belga	holland
't (t')	belga	holland
te	belga	holland
ter	belga	holland
thoe (toe)	belga	holland
uit den (uyt den)	belga	holland
uut den	belga	holland
uut't	belga	holland
uyter	belga	holland
van (van de, van den, van der, van het)	belga	holland, német*
van's	belga	holland
van't (van t')	belga	holland
vande	belga	holland
vanden	belga	holland
vander	belga	holland
ver	belga, holland	
vom	német*	
von (von dem, von der)		német*
voor	belga	holland
z		cseh
zu (zu dem, zu der)		német*
zum	német*	
zur	német*	

A táblázatban csillaggal a nyelvterület van jelölve. A germán nyelveknél a minősítés akkor is a táblázat szerinti, ha a névhez több előjáró kapcsolódik, és ezeket kötőszó kapcsolja össze. A spanyol neveknél a névelő csak akkor része a rendszónak, ha a név előjárót nem tartalmaz.

Az adott nyelvterületen idegen eredetű nevek névelőzékeinek minősítése az alábbiak szerint történik:

- a névelőzék a rendszó része: angol, belorusz, brazil, ír, magyar, orosz, skót, ukrán;
- a névelőzék egyéb névelem: cseh, szlovák;
- a névelőzék minősítése a név nyelvi eredete szerint: dán, finn, holland, svéd;
- a neolatin eredetű név névelőzékei rendszóként, a germán eredetű név névelőzékei egyéb névelemként: máltai, norvég, német.

Ha a személy nemzeti hovatartozása nem állapítható meg, a név nyelvi eredetének megfelelő nemzeti, nyelvterületi szabályok érvényesek. A névelőzékes családnevek egységesített nevében a rendszó megválasztásakor mellőzött névalakokról utaló készíthető.

Az *összetett családnév* két vagy több családnévből, illetve névelőzéknek nem minősülő egyéb szóból áll. Elemei együtt alkotják a rendszót.

Például:

Bajomi-Lázár Dávid
Tóth-Máthé Miklós
Nemes Nagy Ágnes
Lieb-Schäfer, Ulrike

A dán, ír, norvég és portugál személyek egységesített nevében többnyire az összetett családnév második eleme a rendsző. Az összetett családnév teljes alakjáról utalót kell készíteni.

Például:

Salazar, Antonio de Oliviera
Utaló: Oliviera Salazar, Antonio de

A nemesi nevet és címet az egységesített névben nem kell leírni.

Például:

A leírásban	Az egységesített besorolási adatban
gróf Széchenyi István	Széchenyi István
gróf Széchényi Ferenc	Széchényi Ferenc

Ha azonban a személy nemesi névén vált ismertté, akkor a nemesi név a rendsző, ezt követi egyéb névelemként az egyéni név, családnév, nemesi cím, valamint a címet a nemesi névhez kapcsoló névelőzők. A családnévről utalót kell készíteni.

Például:

Wellington, Arthur Wellesley, Duke of
Utaló: Wellesley, Arthur, Duke of Wellington

Ha a nemesi név és a családnév összetett családnévvé vált, a két név együtt alkotja a rendszőt.

Az *asszonynev* a férj családneve és egyéni nevének képzett alakja, amelyet a férjezett személy leánykori neve helyett használ. Ilyenkor a rendsző a férj családneve, egyéni nevének képzett alakja pedig egyéb elem.

Ha a férjezett személy asszonyneve mellett saját leánykori nevét is használja, rendsző a férj családneve, egyéb elem a férj egyéni nevének képzett alakja és a férjezett személy leánykori neve. A leánynévről utalót kell készíteni.

Például:

Andai Ernőné
Csibi Istvánné Siklódi Mária
Utaló: Siklódi Mária, Csibi Istvánné

Ha a férjezett személy férje családnevét és leánykori nevét együttesen használja, a két családnév együttesen minősül rendszőnek.

Például:

Gaálné Póda Bernadette

Férjezett amerikai és dél-afrikai személyek összetett családnévként használt asszonynevének mindig a második eleme, a férj családneve a rendsző. Az összetett családnévként használt asszonynévről utalót kell készíteni.

Például:

Stowe, Harriet Beecher-
Utaló: Beecher-Stowe, Harriet

5.1.2. Történelmi névhasználat

A történelmi névhasználatban a személynevek vagy csak egyéni névből, vagy egyéni névből és állandósult melléknévből, vagy pedig családnévből és egyéni névből állhatnak.

Általában a családnév minősül rendszónak. Ha a személynek nincs családneve, akkor az egyéni név vagy az állandósult melléknév a rendszó. A rendszó megválasztásánál mellőzött névelemeket egyéb névelemként kell leírni.

Az *ókori görög személyek* egységesített neve nevük görög nyelvű alakja, függetlenül attól, hogy az utókor a nevet latinos alakban is használja. Az állandósult melléknevet egyéb névelemként kell leírni.

A görög személyek nevét tehát göröggről kell átírni latinra, nevük latinos, illetve magyaros alakjáról pedig utalót kell készíteni.

Például:

Aisōpos

Utaló: Αἰσωπος
Aiszóposz
Aesopus
Ezópus
Ezópusz

'Omēros

Utaló: Ὅμηρος
Homérosz
Homerus

Diodōros Sikeliotēs

Utaló: Διοδορος Σικελιωτης
Diodorus Siculus
Szicíliai Diodorusz

Az *ókori római személyek* egységesített neve nevük latin nyelvű alakja. A név lehet egy-, két- vagy többbelemű. Rendszó a név legismertebb eleme, amely rendszerint a nemzetségnév (nomen). A rendszó megválasztásánál mellőzött név (praenomen, cognomen, agnomen) egyéb névelemnek minősül. Egyes kézikönyvek, mint pl. az 1902-ben kiadott Ókori lexikon, a nemzetségnévet többes számú alakban tüntetik fel, (pl. Horatii), ahol az egy nemzetségbe tartozó személyek sorszámozva vannak, így közülük kell kiválasztani a keresett személyt.

Például:

Horatius Flaccus, Quintus

Utaló: Quintus Horatius Flaccus

Vergilius Maro, Publius

Utaló: Publius Vergilius Maro

A *középkorban élt személyek* egységesített neve nevük nemzeti nyelvű alakja, kivéve, ha a személy működése során nevét görög vagy latin nyelvű alakban használta (reneszánsz személyek, humanisták).

Ha a személynek csak egyéni neve van, ez a rendszó. Ilyenkor kiegészítő adattal (foglalkozás, évszázad) kell a személyt azonosíthatóvá tenni.

Például:

Bálint (festő; 15. sz.)

Ha a személynek egyéni neve és állandósult mellékneve van, a rendszó rendszerint az egyéni név, az állandósult melléknév pedig egyéb elem.

Például:

Leonardo da Vinci

Guido da Siena

Walter von der Vogelweide

Ha azonban a személy állandósult melléknevén vált ismertté, az állandósult melléknev a rendszó, az egyéni név pedig egyéb elem.

Például:

Palestrina, Giovanni Pierluigi da

Ha a személynek van családneve is, a rendszó a családnév. Ha azonban a személy egyéni nevén ismert, és a nemzetiségének megfelelő bibliográfiai gyakorlat is így tartja számon, a rendszó az egyéni név. Ez utóbbi esetben a családnévről utalót kell készíteni.

Például:

Csák Máté

Hunyadi János

Petrarca, Francesco

de:

Michelangelo Buonarroti

Utaló: Buonarroti, Michelangelo

Ha a reneszánsz személyek, humanisták működésük során nevüket görög vagy latin nyelvű alakban használták, és a nemzeti hovatartozásuknak megfelelő bibliográfiai gyakorlat is így tartja őket számon, nevük görög vagy latin nyelvű alakja az egységesített név. A mellőzött névalakról utalót kell készíteni.

Például:

Bocatius, Johannes

Utaló: Bogáthy János

Bock, Johann

5.1.3. Uralkodók, uralkodóházak tagjainak neve

Az uralkodók (császárok, királyok, fejedelmek stb.) nevét – néhány kivételtől eltekintve – a bibliográfia által használt nyelven kell leírni.

Az egységesített név elemei az alábbi sorrendet követik:

- rendszó az uralkodói névként használt egyéni név, kettős egyéni név esetén pedig a nevek együttese;
- kiegészítő adat a birodalom (ország, fejedelemség vagy más területi egység) neve az MSZ 3440/5 szerint és az uralkodói méltóság megnevezése;
- egyéb névelem az uralkodói sorszám, valamint az uralkodó állandósult mellékneve.

Például:

István (Magyarország: király), I., Szent

Mária (Skócia: királynő), Stuart

Ferenc Ferdinánd (Habsburg Birodalom: főherceg)

Batu (Mongol Birodalom: kán)

Ha az uralkodói névként használt egyéni névnek a bibliográfia által használt nyelven nincs névalakja, a név eredeti nyelvű alakja az egységesített név.

Például:

Knut (Dánia: király)

Római császároknál a rendszó nevük eredeti, közismert rövid névalakja. A teljes név további elemeit csak akkor kell egyéb névelemként leírni, ha az uralkodó a teljesebb nevén közismert. A teljes névről utaló készíthető.

Például:

Nero (Római Birodalom: császár)

Utaló: Nero, Caius Claudius (Római Birodalom: császár)

Marcus Aurelius (Római Birodalom: császár)

A bizánci császároknak mind uralkodói nevét, mind pedig állandósult melléknevét görög nyelvű alakjukban kell az egységesített névben közölni. A név magyaros, illetve latinos alakjáról utalót kell készíteni.

Például:

Konstantinos (Keletrómai Birodalom: császár), VIII.

Utaló: Konstantin (Keletrómai Birodalom: császár), VIII.

Constantinus (Keletrómai Birodalom: császár), VIII.

Ha az uralkodónak több uralkodói méltósága volt, közülük a legnagyobb méltóságnak megfelelő név az egységesített név. Az egységesített név megválasztásánál mellőzött alakról utaló készíthető.

Például:

Károly (Német-római Birodalom: császár), IV.

Utaló: Károly (Csehország: király), I.

Több uralkodói méltóságot betöltő magyar királyok és fejedelmek esetében az egységesített név megválasztásánál a magyar, illetve erdélyi uralkodói méltóságnak megfelelő névalakot kell előnyben részesíteni. A mellőzött alakról utaló készíthető.

Például:

Károly (Magyarország: király), III.

Utaló: Károly (Német-római Birodalom: császár), VI.

Ha az uralkodónak több uralkodói méltósága volt, és a fentiek alapján egyik sem részesíthető előnyben, az egységesített név az utolsóként használt név.

Ha az uralkodó uralkodói névként családnevét és egyéni nevét együttesen használta, egységesített nevét eredeti alakban kell közölni, ahol a családnév lesz a rendszó, az egyéni név pedig egyéb elem.

Például:

Bethlen Gábor (Erdély: fejedelem)

Rákóczi György (Erdély: fejedelem), I. (1593–1648)

A királynék egységesített neve az uralkodókéhoz hasonló szerkezetű. További kiegészítő adatként kell megadni, hogy a királyné melyik uralkodó felesége volt, és leírhatók kronologikus megjelölők is.

Például:

Cillei Borbála (Magyarország: királyné ; I. Zsigmond felesége) (1392–1451)

Erzsébet (Magyarország: királyné ; I. Károly Róbert felesége) (1339–1387)

5.1.4. A vallási név

Pápák és ellenpápák egységesített nevét az uralkodók egységesített nevére megállapított előírások szerint kell közölni. A név latin nyelvű alakjáról, valamint a valódi névről utaló készíthető.

Például:

Pius (pápa), XII.

Utaló: Pacelli, Eugenio

Pátriárkák és metropoliták egységesített neve nevük nemzeti nyelvű alakja. Méltóságukat kiegészítő adatként a bibliográfia nyelvén kell leírni.

Például:

Aleksij (orosz pátriárka), II.

A *szerzetesek* egységesített nevét, a név nyelvi alakját, a névelemek sorrendjét a megfelelő korszak névhasználati szokásaitól, a nemzeti hovatartozástól, végül az egyéni névhasználatától függően kell megállapítani.

Ha a szerzetes rendbe lépése előtti nevén fejtette ki tevékenységét, és a nemzetiségének megfelelő bibliográfiai gyakorlat is így tartja számon, e név az egységesített név. A szerzetesi címet a bibliográfia nyelvén, kerek zárójelben kell leírni. A szerzetesi névről utaló készíthető.

Például:

Szeghy Ernő

Utaló: Ernő (karmelita)

Ha a szerzetes működése során családnevét és egyéni névként felvett szerzetesi nevét együtt használta, a családnevet rendszóként, a szerzetesi nevet pedig egyéb elemként kell leírni. A szerzetbe lépés előtti teljes névről utalót kell készíteni.

Például:

Horváth Cyrill

Utaló: Horváth József

Ha a szerzetes működése során szerzetesi nevét használja, ez a név az egységesített név. Ha a rendbe lépés előtti név ismert, erről utalót kell készíteni.

Például:

Adrianus a Sancta Catharina (karmelita)

A *kanonizáltak* (szentként, boldogként tisztelt személyek) egységesített neve az a név, amelyen működésüket kifejtették. Rendszóként az egyéni nevet kell leírni, a kanonizációban kapott címet pedig egyéb elemként. A bibliográfia által használt nyelvnek megfelelő névalakról utalót kell készíteni.

Például:

Becket, Thomas

Utaló: Tamás, Szent, Becket

Francesco d'Assisi

Utaló: Ferenc, Szent, Assisi

Erzsébet, Szent, Árpádházi

A kanonizált uralkodók és egyházi méltóságok egységesített nevét az uralkodókra, illetve egyházi méltóságokra vonatkozó előírások szerint kell közölni. A kanonizációban kapott címet pedig egyéb névelemként lehet leírni.

Például:

László (Magyarország: király), I., Szent

Gellért (püspök), Szent

A *bibliai személyek* egységesített nevét a bibliográfia nyelvén kell leírni. A rendsző az egyéni név, a vallási cím pedig kiegészítő adat. Ha a névnek több változata van a bibliográfia nyelvén, erről utaló készíthető.

Például:

Pál (apostol)

Jézus

Ézsaiás (próféta)

Utaló: Ésaiás (próféta)

Izaiás (próféta)

5.1.5. Az írói név, művésznév, álnév és pótnév

Az *írói név*, művésznév olyan felvett név, amelyet az alkotó munkássága során valódi neve helyett használ. Ha a személy irodalmi, művészi tevékenységét felvett néven fejtette ki, e név az egységesített név. A valódi névről utaló készíthető.

Például:

Stendhal

Utaló: Beyle, Marie Henri

Molière

Utaló: Poquelin, Jean Baptiste

A több elemből álló írói név (művésznév) esetében mind a rendsző, mind pedig a további névelemek közlésére vonatkozóan a valódi névre megállapított szabályok érvényesek.

Ha az írói név (művésznév) valamelyik eleme családnév, e névelem a rendsző.

Például:

Török Sophie

Utaló: Tanner Ilona
Babits Mihályné

Sand, George

Twain, Mark

Utaló: Mark Twain
Clemens, Samuel Langhorne

Ha az írói névnek (művésznévnek) nincs családnévi eleme, a névelemek eredeti sorrendjüket megtartva, együtt minősülnek rendszőnek.

Például:

Sándor bácsi

Utaló: Szabó Sándor

Vas Gereben

Utaló: Radákovics József

Az *álnév* a személy működése során valódi neve helyett csak alkalmilag használt neve, ezért a személy valódi neve az egységesített név. Az álnévről utalót kell készíteni.

Például:

Tandori Dezső

Utaló: Nat Roid

Babits Mihály

Utaló: Tass József

Dickens, Charles

Utaló: Boz

Ha a személy működése során valódi nevét körülírással vagy jellel helyettesítette, vagy pedig valamely művének szerzőjeként jelölte magát, valódi neve azonban megállapítható, egységesített névként a valódi nevet kell közölni.

Ha a valódi név nem állapítható meg, egységesített névként a nevet pótló megjelölést kell leírni, ahol a jel elemei együtt alkotják a rendszót. A jeleket eredeti írásrendszerükben kell leírni. Ha név kezdő eleme határozott névelő, ezt hátravetett névelemként kell leírni.

Például:

Ambrus Zoltán

Utaló: A. Z.

x–y

Dr. G.

Utaló: Doktor G.

A *pótnév* azoknak a főképp középkori és reneszánsz személyeknek a neve, akik valódi nevük ismeretlensége miatt a nemzeti hovatartozásuknak megfelelő bibliográfiai gyakorlatban pótnéven ismeretesek. A pótnév az egységesített név.

A pótnévet nemzeti nyelvű alakban kell leírni, és a személy azonosíthatóságát legjobban biztosító kiegészítő adatot is közölni kell. Ha a pótnévnek magyar nyelvű változata is van, erről utalót kell készíteni.

Például:

M.S. Mester (16. sz.)

Anonymus (III. Béla király jegyzője) (12–13. sz.)

Küküllei Névtelen (15. sz.)

Azokat a főként 15–16. századi művészeket, akiket, bár valódi nevük ismert, a nemzeti hovatartozásuknak megfelelő bibliográfiai gyakorlat az állandósult melléknevükön tart számon, e néven, mint egységesített néven kell leírni.

Például:

Greco, El

Utaló: El Greco

Theotokopoulos, Domenikos

Azoknál a személyeknél, akiket valódi nevük ismeretlensége miatt a szakirodalom egy másik személy nevéből a Pseudo- előzékkel képzett néven tart számon, e név az egységesített név.

Például:

Pseudo-Aristotelész

5.2. A földrajzi név mint besorolási adat (MSZ 3440/5)

Földrajzi név: a térképészeti gyakorlatban a földrajzi terület megnevezésére használt, tulajdonnévnek minősülő szó, szókapcsolat vagy kifejezés.

Egységesített földrajzi név: a földrajzi terület azonosítására a hivatalos térképészeti gyakorlatban elfogadott név magyar nyelvű, részben magyar nyelvű vagy pedig eredeti nyelvű alakja. Kiválasztásának szabályai a név fajtájától függenek.

Országnév: az egységes államszervezet földrajzi területének közhasználatú, rövid, az államformára való utalást nem tartalmazó neve.

Államnév: az egységes államszervezet földrajzi területének hivatalos, teljes, rendszerint az államformára is utaló neve.

Igazgatási név: az államigazgatás szempontjából egységnek tekintett földrajzi területnek szükség szerint az igazgatási egység típusát is megjelölő neve.

Valamely földrajzi területet a leírás besorolási adatában mindig ugyanazon néven kell megnevezni, és nevét mindig ugyanabban a névalakban — a földrajzi terület egységesített nevén — kell leírni.

Ha a besorolási adat olyan személynév vagy testületi név, amelynek része földrajzi név, a szabványok az egységesített név közlését írják elő.

Az egységesített név egésze minősül rendszónak. Ha a leírásban közölt földrajzi név az egységesített névtől eltér, utalót kell készíteni róla.

5.2.1. Az igazgatási név

Az *országok* és hasonló területek (önálló államok, államszövetségek, társult államok, külbirtokok, gyarmatok, ENSZ gyámsági területek stb.) egységesített neve az ország közkeletű rövid nevének magyar nyelvű alakja.

Például:

Kazahsztán

Utaló: Kazah Köztársaság
Kazah Reszpublikaszi

Antarktis

Utaló: Déli-Sarkvidék

Egyesült Államok

Utaló: Amerikai Egyesült Államok
United States of America
U.S.A.
U.S.

Bahama-szigetek

Utaló: Bahamai Közösség
Commonwealth of the Bahamas

Korea

Utaló: Koreai Köztársaság
Daehan Minkuk

Ha nincs magyar nyelvű országnév, az egységesített név az eredeti hivatalos nyelvű név.

Például:

San Marino

Utaló: San Marino Köztársaság

Sierra Leone

Utaló: Sierra Leonei Köztársaság

Országnev hiányában az egységesített név az ország magyar nyelvű államneve.

Például:

Dél-Afrikai Köztársaság

Koreai Népi Demokratikus Köztársaság

Az *egyéb igazgatási területek* (tagállamok, tartományok, megyék stb.) egységesített neve eredeti, hivatalos nyelvű nevüknek az igazgatási terület típusát jelölő szó nélküli része. A típust jelölő szó nem hagyható el azonban, ha a névnek nyelvtanilag része. Ha az azonosíthatóság indokolja, a típust jelölő kifejezés (járás, megye stb.) kiegészítő adatként megnevezhető.

Például:

Szabolcs-Szatmár

Szerencsi járás

Sachsen

Utaló: Szászország

Covasna

Utaló: Kovászna

England

Utaló: Anglia

de:

Békés (megye)

Csongrád (megye)

A helységek (városok és más lakott települések) egységesített neve a helység eredeti hivatalos nyelvű alakja.

Az egységesített név megválasztásánál mellőzött alakról utaló készíthető.

Például:

Frankfurt am Main

Napoli

Utaló: Nápoly

Wien

Utaló: Bécs

Moskva

Utaló: Moszkva

Yerushalayim

Utaló: Jeruzsálem

Valamely város megkülönböztetett részének egységesített neve a helység nevéből és a városrész megkülönböztető megjelöléséből áll. A helység neve rendszónak, a városrész neve pedig egyéb név-elemnek minősül.

Például:

Los Angeles. Hollywood

Utaló: Hollywood

Budapest. XI. kerület
Utaló: Albertfalva
Gazdagrét
Kelenföld
Lágymányos
Órmező
Sasad

Szeged. Móraváros
Utaló: Móraváros

5.2.2. A névváltozás

Az egységesített név megválasztása szempontjából más országnak, igazgatási területnek, helységnek minősül az ország, igazgatási terület vagy helység, amelynek neve megváltozott.

Az új és az ezt megelőző névről magyarázatos utalót kell készíteni.

Például:

Szolnok (megye)
Magyarázatos utaló: Jász-Nagykun-Szolnok
1990 előtt → Szolnok

Jász – Nagykun – Szolnok
Magyarázatos utaló: Szolnok
1990 után → Jász-Nagykun-Szolnok

Pozsony
Magyarázatos utaló: Bratislava
1920 előtt → Pozsony

Bratislava
Magyarázatos utaló: Pozsony
1920 után → Bratislava

5.2.3. Az egyéb földrajzi nevek

Gazdaság- és természetföldrajzi helyek (tájak, szigetek, tengerek, folyók, hegyek, völgyek stb.) egységesített neve a hely magyar nyelvű neve. A hely eredeti hivatalos nyelvű alakjáról utaló készíthető.

Például:

Dél-Dunántúl

Berni-Alpok
Utaló: Berner Alpen

Halál-völgy
Utaló: Death Valley

Fekete-erdő
Utaló: Schwarzwald

Ha a földrajzi helynek nincs magyar nyelvű alakja, az eredeti nyelvű alak az egységesített név.

Például:

Mont Blanc
Sierra Nevada
Costa del Sol

A gazdaság- és természetföldrajzi név változásakor az új név az egységesített név. A régebbi névről utalót kell készíteni.

Például:

Svábhegy

Utaló: Szabadság-hegy

5.2.4. A csillagászati név

Az égitestek egységesített neve az égitest magyar nyelvű neve. Ha az égitestnek nincs magyar nyelvű neve, a csillagászati gyakorlatban elfogadott név az egységesített név.

Például:

Nagy Medve

Utaló: Ursa Maior
Göncöl

Galamb

Utaló: Columba

Az égitest részének egységesített nevében az égitest részének megnevezése a rendszó, kiegészítő adatoként pedig meg kell nevezni az égitest típusát és a helyét meghatározó csillagrendszer nevét.

Például:

Callisto (hold ; Jupiter)

M 13 (gömbhalmaz ; Herkules)

Nyugalom Tengere (Hold)

Arabia (Mars)

5.3. A testületi név mint besorolási adat (MSZ 3440/3)

Testületi név: a besorolási adatok szempontjából testületnek minősül minden jogi személy, amelyet saját hivatalos név azonosít. Az egyéni kiállítások kivételével testületnek minősülnek a rendezvények (konferenciák, kiállítások stb.), ha hivatalos nevüknek része az erre utaló kifejezés.

Hivatalos testületi név: a testület által saját megjelölésére használt, tulajdonnévnek minősülő szó, szókapcsolat vagy kifejezés, a testület által használt teljes alakjában.

Közkeletű testületi név: a testületi névnek a közhasználatban meghonosodott rövid változata.

Egységesített testületi név: az a besorolási adatként kiválasztott név, amelyen a testület működését kifejti, amelyen saját kiadványain magát megnevezi, illetve amely néven a testület székhelyének megfelelő bibliográfiai gyakorlat számon tartja.

Az egységesített név rendszerint a testület teljes hivatalos neve. Ha azonban a testület működése során hivatalos teljes neve helyett rendszeresen hivatalos rövid nevét használja, akkor e név az egységesített név.

Például:

József Attila Tudományegyetem (Szeged)

Utaló: JATE

Országos Széchényi Könyvtár (Budapest)

Utaló: OSZK

Széchenyi Könyvtár

Magyar Nemzeti Könyvtár

de:

SABENA

Utaló: Société anonyme belge d'exploitation de la navigation aérienne

EURATOM

Utaló: European Atomic Energy Community

Ha a testület egészére vonatkozó név két vagy több, külön-külön is testületi névnek minősíthető névből áll, az összetett név az egységesített név. Ha azonban az első név önmagában is alkalmas a testület megjelölésére és ha a két nevet nem kapcsolja össze kötőszó, az első név az egységesített név.

Például:

Móricz Zsigmond Könyvtár és Közösségi Ház (Mezőtúr)

Utaló: Közösségi Ház (Mezőtúr)

de:

Madách Imre Művelődési Központ (Vác)

Utaló: Madách Imre Művelődési Központ Madách Galéria (Vác)

Ha a testületnek több nyelven van hivatalos neve, az egységesített név a magyar nyelvű név, ennek hiányában a hivatalos nyelvű nevek egyike. A mellőzött hivatalos nyelvű nevekről utaló készíthető.

Például:

Környezettudományi Központ (Budapest)

Utaló: Center for Environmental Studies (Budapest)

Ha a testület nevének meghonosodott, közkeletű rövid változata is van, a közkeletű névről utaló készíthető. Szerzetesrendek esetében azonban közkeletű nevüknek a bibliográfiai intézmény nyelvén meghonosodott alakjáról utalót kell készíteni.

Például:

Országos Széchényi Könyvtár (Budapest)

Utaló: Széchényi Könyvtár (Budapest)

Észak-dunántúli Gázszolgáltató Rt. (Győr)

Utaló: Égáz Rt. (Győr)

Magyar Biográfiai Index Bt. (Celldömölk)

Utaló: Mabi Bt. (Celldömölk)

Ordo Sancti Benedicti

Utaló: Bencés rend

Nem tartoznak az egységesített névhez a hivatalos név alábbi elemei:

- a névkezdő névelő, kivéve, ha elhagyása megváltoztatja a név nyelvtani szerkezetét;
- a testületnek adományozott kitüntetések megnevezései;
- a testület tulajdonjogi formáját jelölő kifejezések.

A hivatalos testületi névnek *módosított* alakjáról utaló készíthető.

Például:

Library Association

Utaló: The Library Association

Express Kiadó (Budapest)

Utaló: Express Kiadó Rt.

de:

Das Deutsche Rote Kreuz (testület)

Novartis Hungaria Kft. (Budapest)

A testület megkülönböztető sorszámát kiegészítő adatként kell leírni akkor is, ha a hivatalos testületi névnek része.

Például:

A testület hivatalos neve: Budapesti 1. sz. Ügyvédi Munkaközösség,

a testület egységesített neve: **Budapesti Ügyvédi Munkaközösség** (1.)

de:

Első Magyar Biztosítási Tanácsadó Kft. (Budapest)

A rendezvények, konferenciák sorszámát, megtartásának évét és helyét az egységesített név kiegészítő adataként le kell írni.

Például:

Kolorisztikai Szimpózium (27.) (1999) (Tata)

Országos Anyagtudományi, Anyagvizsgálati és Anyaginformatikai Konferencia és Kiállítás (2.) (1999) (Budapest)

Bihari Diéta (2.) (1999) (Berettyóújfalu)

A testület székhelyét az egységesített név kiegészítő adataként kell leírni. Ha a székhely a testület hivatalos nevének része, csak akkor kell kiegészítő adatként leírni, ha a név utolsó eleme és nélküle a név nem egyetlen szó csupán. Ha a helységnevet előljáró kapcsolja a hivatalos névhez, ezt az egységesített névből el kell hagyni.

A kiegészítő adatban megnevezett székhely közlésmódjára az MSZ 3440/5 előírásai érvényesek.

Például:

Archivo di stato (Siena)

Utaló: Archivio di stato da Siena

de:

Theater an der Wien

Társaságok, egyesületek, egyházak, vállalatok és nemzetközi szervezetek esetében a székhely nevének közlése nem kötelező.

Például:

Bibliaiskolák Közössége

Pécsi Tudományegyetem

Veszprémi Egyetem

Magyarországi Református Egyház

MTA-SZTE Hispanisztika Kutatócsoport

Jó Hír Iratmisszió Alapítvány

5.3.1. Az államhatalmi és államigazgatási szerv egységesített neve

Az államhatalmi, államigazgatási szervek közé sorolandók az államigazgatás központi és helyi szervei, az igazságügyi szervek, az államhatalom fegyveres erői.

Az egységesített névben rendszóként a működési terület földrajzi nevét, egyéb névelemként pedig a testületi név alábbiak szerint módosított alakját kell leírni.

A módosítás során a hivatalos nevéből el kell hagyni

- a működési terület nevét, ennek jelzős vagy eljárás alakját,
- a működési terület típusának megnevezését.

A működési terület nevét az MSZ 3440/5 szerinti alakban kell leírni.

A besorolási adatban az egyéb névelemet pont előzi meg.

Például:

Magyarország. Honvédség

Magyarország. Külügyminisztérium

Egyesült Államok. Central Intelligence Agency

Kalocsa. Önkormányzat

Borsod-Abaúj-Zemplén. Bünt megelőzési Alapítvány

Debrecen. Tanács

Küld képviselői szervek egységesített nevében rendszóként a küld ország földrajzi nevét, egyéb elemként pedig a küld képviselői szerv közkeletű nevét kell közölni. Az egységesített névben az alábbi kiegészítő adatokat kell leírni:

- követségek esetében a fogadó ország földrajzi nevét,
- konzulátusok, kereskedelmi kirendeltségek esetében székhelyük nevét,
- kormányközi vagy nemzetközi szervezeteknél működő követségek esetében a fogadó ország nevét.

Például:

Magyarország. Nagykövetség (Franciaország)

Franciaország. Consulat (Buenos Aires)

5.3.2. Az alárendelt testület egységesített neve

Ha valamely testület (a továbbiakban: főtestület) hivatalos neve tartalmazza az általa irányított, illetve általa fenntartott testület (a továbbiakban *alárendelt testület*) nevét, az egységesített név:

- az alárendelt testület neve, ha alkalmas a testület azonosítására,
- mindkét testület nevét magába foglaló hivatalos név, ha az alárendelt testület neve nem alkalmas a testület azonosítására, továbbá akadémiák, felsőfokú oktatási intézmények esetében.

Például:

Könyvtári Intézet (Budapest)

Utaló: Országos Széchényi Könyvtár (Budapest). Könyvtári Intézet (Budapest)

Szent László Kórház (Budapest)

Utaló: Budapest Fővárosi Önkormányzat Szent László Kórház

Szabad Demokraták Szövetsége. Budapest XVI. Kerületi Szervezet

Magyar Távirati Iroda (Budapest). Gazdasági Főszerkesztőség

Societas Jesu. Magyar Rendtartomány

Council of Europe. Információs és Dokumentációs Központ (Budapest)

Magyar Tudományos Akadémia (Budapest). Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Tudományos Testület

Jászberényi Tanítóképző Főiskola. Közművelődési és Felnőttnevelési Tanszék

A testület hivatalos neve az egységesített név, ha valamely államhatalmi, államigazgatási szerv alárendelt testületként működő egészségügyi, szociális, művelődési, oktatási vagy más, nem hatósági jogkörű működő intézményeinek neve olyan név, amely a főtestület megnevezése nélkül a testület típusának megnevezése csupán.

Például:

Belügyminisztérium Szimfonikus Zenekara

Utaló: Magyarország. Belügyminisztérium. Szimfonikus Zenekar

A testületek névváltozásakor a régi és az új testületi név közötti kapcsolatot magyarázatos utalóval kell kifejezni.

Például:

Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ (Budapest)

Magyarázatos utaló:

utóbb: → Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár (Budapest)

Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár (Budapest)

Magyarázatos utaló:

előbb: → Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ (Budapest)

5.4. A cím mint besorolási adat (MSZ 3440/4)

Cím: a dokumentumon szereplő szó, kifejezés vagy egyéb jelcsoport, amely a dokumentumba foglalt mű vagy részlet megnevezésére szolgál.

Egységesített cím: a különböző kiadásain eltérő vagy eltérő alakú címeken megnevezett mű azonosítására besorolási adatként kiválasztott cím.

Az egységesített cím lehet eredeti cím, átültetett cím vagy pedig megállapodásos cím.

Eredeti cím: a mű első kiadásának címe vagy az a cím, amelyen a művet az eredetének megfelelő bibliográfiai gyakorlat számon tartja.

Átültetett cím: a műnek a bibliográfia nyelve szerinti, a bibliográfiai gyakorlatban használatos címe.

Megállapodásos cím: egységesített címként használt, a dokumentum műfaját, illetve gyűjteményes jellegét a bibliográfia nyelvén megjelölő szó vagy kifejezés.

A besorolási adatban lévő cím lehet a bibliográfiai leírásban lévő valamely cím, vagy egységesített cím. Valamely mű megjelöléssel, illetve címmel megkülönböztetett részkiadása esetében rendszó a teljes mű címe, ezt egyéb címelemként a mű adott részének megjelölése, illetve címe követi.

Ha a cím összetett cím, a közös cím a rendszó, az alárendelt cím pedig egyéb elem.

A cím részeinek elkülönítésére a következő egyezményes jeleket kell használni:

- az egyéb címelemet pont előzze meg,

- ha az egyéb cíelem mind azonosító megjelölést, mind címet tartalmaz, ez utóbbit vessző előzze meg.

Például:

A leírásban	Az egységesített besorolási adatban
Memoir of Hungary, 1944–1948 / Sándor Márai	Föld, föld! : emlékezések (angol)
Ein Goldmensch / Mór Jókai	Az aranyember (német)
Görög regék és mondák / írta Trencsényi Waldapfel Imre	Görög regék (új kiadás)
Ádám hol voltál? / Heinrich Böll	Wo warst du Adam? (magyar)
Lukács : a szegények evangéliuma /	Biblia. Újszövetség. Lukács evangéliuma (magyar)
A Magyar Népköztársaság alkotmánya /	Alkotmány
Dienes Valéria önmagáról /	Művek (vál.)

6. A bibliográfiai tételek szerkesztése, a besorolási adatok megválasztása (MSZ 3423/1, MSZ 3423/2)

Bibliográfiai tétel: a leírt dokumentum bibliográfiai és ehhez járuló egyéb adatainak egységként kezelt együttese.

Alaptétel: olyan bibliográfiai tétel, amely tartalmazza a leírt dokumentumnak az adott könyvtár szempontjai szerinti legteljesebb bibliográfiai leírását, a rendezéshez szükséges valamennyi besorolási adatot és mindazokat az egyéb adatokat, amelyek az adott könyvtár, illetve dokumentációs szolgáltatás számára szükségesek.

Főtétel: az a tétel, amelynek első besorolási adata a dokumentum visszakeresésének legfontosabb adata.

Melléktétel: olyan bibliográfiai tétel, amelynek első besorolási adata típusában vagy funkciójában eltér a főtétel első besorolási adatától.

Utaló: olyan bibliográfiai tétel, amely valamely besorolási adatot egy másik besorolási adattal kapcsol össze a „lásd” szóval, illetve e szóval és a hozzá fűzött magyarázattal.

Egységesítő utaló: olyan utaló, amely a nem egységesített adattól az egységesített alakú besorolási adathoz vezet.

Magyarázatos utaló: olyan utaló, amely meghatározott információval egészíti ki az utalás nem kizárólagos voltát, illetve bizonyos feltételektől való függőségét.

A besorolási adatok és a bibliográfiai leírás együtt alkotják a bibliográfiai tételt, amely a dokumentumot, illetve a művet képviseli a katalógusban. Minden leírt dokumentumról alaptételt kell készíteni, amelynek adatai alapján a leíró katalógus valamennyi bibliográfiai tétele elkészíthető. A leíró katalógusban minden dokumentumról legalább egy, az adott katalógus szempontjai szerinti teljes bibliográfiai leírást tartalmazó főtételt kell készíteni, amely azonos lehet az alaptétellel.

A bibliográfiai tételek első besorolási adatuk alapján különböztethetők meg.

Első besorolási adata alapján a főtétel lehet szerzői (egyéni vagy testületi) vagy cím (főcím vagy egységesített cím) szerinti.

6.1. Egyéni szerző szerinti főtételek

Egyéni szerzőnek minősül a személy akkor, ha a művet ő írta. Ha egy műnek két vagy három szerzője van, és a mű létrehozásáért egyenrangúan felelősek, társszerzőnek minősülnek és róluk főtételt kell készíteni.

Például:

Shakespeare, William

Rómeó és Júlia / William Shakespeare ; [ford. Szász Károly] ; [a bevezetőt és a jegyzeteket írta Csiky Gergely]. – Nagykovács: Püldo K., [2000]. – 126 p. ; 20 cm
ISBN 963-9320-53-6 fűzött : 550,- Ft
Mt.: Szász Károly (ford.)

Ságvári György

Honvédhuszárok : magyar királyi honvéd lovasság, 1920–1945 / Ságvári György, Somogyi Győző, Szabó Péter. – Budapest : Timp, 2001. – 107 p. : ill., főként színes ; 29 cm
ISBN 963-00-75-40-7 kötött : 3267,- Ft
Tft.: Somogyi Győző. – Szabó Péter

Ha a kiadvány más-más szerzők műveit tartalmazza és nincs összefoglaló címük, annyi főtétel készül, ahány mű a leírás első adatszoportjában szerepel.

Például:

Goldrick, Emma

Világtalan szerelem / Emma Goldrick. Légy anyja a gyerekednek! / Angela Wells. Csókolj meg a fagyöngy alatt / Anna Ramsay. Pezsgő tűz / Mary Lynn Baxter ; [ford. Csató Gabriella et al.]. – Budapest : Harlequin, [1999]. – 320 p. ; 21 cm. – (Harlequin klasszikusok, ISSN 1419-8894 ; 99/1.)
ISBN 963-536-657-4 fűzött : 529,- Ft
Tft.: Wells, Angela. – Ramsay, Anna. – Baxter, Mary Lynn

Egyéni szerzőnek minősül a személy, ha szótár, táblázat, példatár, adattár, szállóige- és feliratgyűjtemény, bibliográfia összeállítója, továbbá ha műveiről kiállítási katalógus készült.

Például:

Halász Előd

Magyar – német kéziszótár = Ungarisch – deutsches Handwörterbuch / Halász Előd ; [szerk. Rátz Ottó, Skripecz Sándor, Stelzer Árpád]. – 9. átd., bőv. kiad. – Budapest : Akad. K., 2001, cop. 1973. – XVI, 1063 p. ; 21 cm
ISBN 963-6908-6 kötött : ár nélkül

Tüskés Tibor

Kodolányi János : ajánló bibliográfia / összeáll. Tüskés Tibor. – Pécs : Baranya M. Kvtár, 1980 [1981]. – 63 p., [8] t. ill. ; 20 cm
ISBN 963-01-3103-X fűzött : ár nélkül
*Kodolányi János

Ha a leírás filmforgatókönyvről készült, amely a rendezőt és a szövegírókat is megnevezi, a rendező az első főtétel első besorolási adata, a szövegíróról, mint társszerzőről pedig további főtétel készül.

Például:

Rózsa János

Kabala : technikai forgatókönyv / rendező Rózsa János ; író Kardos István ; dramaturg Kardos Ferenc ; operatőr Ragályi Elemér ; [közread. a] Mafilm Objektív Stúdió. – [Budapest] : Mafilm, 1981. – 175 fol. ; 29 cm
ISBN 963-692-034-6
Tft.: Kardos István

Ha a bibliográfiai leírás zenemű librettójáról készült, az első főtétel első besorolási adata a zeneszerző neve, a szövegíróról, mint társszerzőről további főtétel készül.

Például:

Mozart, Wolfgang Amadeus

Don Juan : szövegkönyv / zenéjét szerezte Wolfgang Amadeus Mozart ; szövegkönyvét írta Lorenzo da Ponte ; ford. Harsányi Zsolt ; közread. Till Géza. – 3. kiad. – Budapest : Zeneműk., [1982]. – 64 p. ; 17 cm
ISBN 963-330-486-5
Tft.: Da Ponte, Lorenzo

Ha a bibliográfiai leírás megzenésített irodalmi mű szövegkiadásáról készült, ahol a zenei rész csak dalbetét vagy kísérőzene, a főtétel első besorolási adata a szövegíró neve. A zeneszerző nevééről közreműködői melléktétel készül.

Például:

Szigeti József

A vén bakancsos és a fia a huszár : eredeti népszínmű 3 szakaszban dalokkal és tánccal / írta Szigeti József ; zenéjét szerezte Bognár Ignác. – Budapest : Rényi Károly kiad., [1909]. – 55 p. ; 18 cm. – (Szigeti József színművei ; 1.)
Mt.: Bognár Ignác (zene)

Ha a bibliográfiai leírás művészeti albumról készült, a főtétel első besorolási adata az alkotóművész neve. A főcímről, ha az megkülönböztető cím, melléktételt kell készíteni.

Például:

Kari Zsóka (1957–)

Művek (vál.)

Kari Zsóka vitorla festményei / Kovács Zita és Hajdrik József verses illusztrációival. – Törökszentmiklós : Divius Lux MM, 1999. – 28 p. : ill., színes ; 15x21 cm
ISBN 963-03-8095-1 fűzött : ár nélkül
Tft.: Kovács Zita. – Hajdrik József

Ha az alkotások reprodukciói csak illusztrációként szolgálnak, a főtétel első besorolási adata a tanulmány szerzőjének a neve, a művész nevééről pedig tárgyi melléktétel készíthető.

Például:

Szj Rezső

Kiss Istvánról és művészetéről / Szj Rezső ; [közread. a] Szenci Molnár Társaság. – Budapest : Szenci Molnár Társ., 2000. – 96 p. : ill., részben színes ; 24 cm
ISBN 963-250-027-X fűzött : 3400,- Ft
*Kiss István (1945-)

Önálló illusztrációk esetében a bibliográfiai leírás főtételének első besorolási adata az alkotóművész neve.

Például:

Rábai Ridovics Ferenc

Művek (vál.)

Rábai Ridovics Ferenc : [Józsefvárosi Galéria, Budapest, 1994]. – [Budapest] : Ridovics L., 1994. – 47 p. : ill., részben színes ; 21 cm
ISBN 963-450-828-6 fűzött : ár nélkül
Mt.: Józsefvárosi Galéria (Budapest) (rend.)

Ha nem dönthető el egyértelműen, hogy a bibliográfiai leírás tárgya album vagy tanulmány, a főtétel első besorolási adata az alkotóművész neve.

Például:

Novák István

Térérzések, életrerek : Novák István építészeti munkássága / [a köt. tanulmányainak szerzői Pacsika Emília, Tóth Attila, Novák István] ; [a ... felvételeket Szögi Lackó kész.]. – Szeged : Bába, 2001. – 247 p. : ill., főként színes ; 24 cm. – (A Tisza hangja, ISSN 1418-9607 ; 91.) ISBN 963-9347-06-X kötött 4500,- Ft

Mt.: Pacsika Emília (közrem.). – Tóth Attila (közrem.)

Előadások, beszédek és interjúk anyagáról készült bibliográfiai leírások főtételének első besorolási adata a szöveg elmondójának neve. A szöveg lejegyzőjéről közreműködői melléktételt kell készíteni. Ha a riportalányok száma háromnál több, a szöveg megfogalmazója a főtétel első besorolási adata.

Például:

Orbán Viktor (1963–)

Szerda reggel : beszélgetések Orbán Viktor miniszterelnökkel : 1998. december 5 – 2000. december 27. / kész. Hollós János, Kondor Katalin ; a kötetet szerk. Patay László. – Budapest : Püski, : MR : Dinasztia, 2001. – 415 p. : ill. ; 25 cm ISBN 963-9337-32-3 kötött : 2500,- Ft

Mt.: Hollós János (riporter). – Kondor Katalin (riporter)

Domokos Mátyás

A pályatárs szemével / [riporter] Domokos Mátyás. – Budapest : Magvető, 1982. – 550 p. ; 19 cm

A Magyar Rádióban elhangzott beszélgetések

Ha a bibliográfiai leírás tárgya egyetlen személy levelezését tartalmazza, a főtétel első besorolási adata e személy neve. Ha a levélgyűjtemény olyan leveleket is tartalmaz, amelyeket hozzá írtak, e személyek nevére közreműködői melléktételt készíthet.

Például:

Kölcsey Ferenc

Kölcsey Ferenc levelezése : válogatás / [sajtó alá rend. Szabó G. Zoltán]. – Budapest : Gondolat, 1990. – 441 p. ; 25 cm

ISBN 963-282-343-5 kötött : 142,- Ft

Mt: Szabó G. Zoltán (sajtó alá rend.)

Ha a bibliográfiai leírás két vagy három személy egymáshoz írott leveleit tartalmazza, főtételük első besorolási adata a társszerzőnek minősülő személyek neve.

Például:

Babits Mihály

Babits – Juhász – Kosztolányi levelezése / [Török Sophie gyűjtése alapján sajtó alá rend. és a jegyzeteket írta Belia György]. – Budapest : Akad. K., 1959. – 347 p. ; 21 cm. – (Új magyar múzeum ; 3.)

Tft.: Juhász Gyula. – Kosztolányi Dezső

Ha a bibliográfiai leírás tárgya olyan műfordítói antológia, amely egy személy műfordítói tevékenységét kívánja bemutatni, a főtétel első besorolási adata a műfordító neve.

Például:

Szabó Lőrinc

Örök barátaink : a költő kisebb versfordításai / Szabó Lőrinc. – Budapest : Szépirod. Kvk., 1964. – 2 db ; 20 cm

Jegyzetek: p. 949–1067.

1. – 749 p.

2. – 1067 p.

Ha a bibliográfiai leírás uralkodói rendeletről készült, a főtétel első besorolási adata az uralkodó neve.

Például:

András (Magyarország : király), II.

II. Endre Aranybullája / [az előszót és a jegyzeteket írta Szigethy Gábor]. – Budapest : Magvető, 1987. – 61 p. ; 30 cm. – (Gondolkodó magyarok, ISSN 0230-2063)

ISBN 963-14-1091-9 fűzött : 12,- Ft

Mt.: Szigethy Gábor (előszó, jegyz.)

Ha a bibliográfiai leírás törvényjavaslatról készült, a főtétel első besorolási adata a javaslattevő személy neve.

Boytha Györgyné

A változó versenytörvény koncepciója / előterjesztő Boytha Györgyné ; [munkatársak Patassy László et al.]. – Budapest : MKIK, [1997]. – [116] p. ; 25 cm. – (Jogi tájékoztató füzetek, ISSN 1217-128X ; 48–53.)

ISBN 963-9008-07-9 fűzött : ár nélkül

6.2. Testületi szerző szerinti főtételek

A testületet akkor kell a kiadvány szerzőjének tekinteni, ha az általa közreadott adminisztratív, illetve tájékoztató jellegű kiadvány (például alapszabály, ügyrend, működési szabályzat, beszámoló, költségvetés, statisztika, program) tartalma a testület belső életére, hivatalos tevékenységére, működésére vonatkozik, függetlenül attól, hogy a kiadványnak van-e egyéni szerzője.

Például:

Magyar Tudományos Akadémia (Budapest). Könyvtár. Kézirattár

Az 1954–1955-ben feldolgozott kéziratok katalógusa : Ms1-Ms300 / [közread. a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára]. – Budapest : MTA Kvtár., 1986. – 424 p. ; 24 cm. – (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Kézirattárának katalógusai, ISSN 0541-9422)

ISBN 963-7302-22-0 fűzött

Ha a bibliográfiai leírás két vagy három testületi szerző olyan művéről készült, amelynek tartalmáért egyenrangúan felelősek, a főtételek első besorolási adata a társszerzőnek minősülő testület neve.

A testületnek minősülő rendezvényt kell a kiadvány szerzőjének tekinteni, ha a kiadványnak nincs a testület nevén kívüli megkülönböztető címe.

Például:

Környezetvédelmi Analitikai Konferencia (1999) (Kecskemét)

Környezetvédelmi Analitikai Konferencia : Kecskemét, 1999. október 27–29. / [rend., közread. a] Magyar Kémikusok Egyesülete Analitikai Szakosztály, Környezetvédelmi Analitikai Társaság. – Budapest : MKE, [2000]. – [62] p. : ill. ; 30 cm

ISBN 963-8192-94-1 fűzött : ár nélkül

Mt.: Magyar Kémikusok Egyesülete. Analitikai Szakosztály (rend., közread.). – Környezetvédelmi Analitikai Társaság (rend., közread.)

Kovács Margit Gyűjtemény. (Szentendre)

Kovács Margit Gyűjtemény / [a katalógust összeáll. P. Brestyánszky Ilona, M. Várhelyi Vanda; [a kiállítást rend. Petényi Katalin] ; [közread. a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága]. – Szentendre : Pest M. Múz. Ig., 1981. – 309 p. : ill. ; 20 cm

ISBN 963-01-3678-3 fűzött : ár nélkül

Mt.: Petényi Katalin (rend.). – Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága (közread.)

Ha a bibliográfiai leírás jogszabályról készült és a leírás első adatszoportja tartalmazza a közreadó testület nevét, a jogszabályt kibocsátó testület neve a főtétel első besorolási adata.

Például:

Budapest. Tanács

Budapesti lakások, lakbérek : a Fővárosi Tanács 2/1982. számú rendelete. – Budapest : Hírlapk., 1982. – 47 p. ; 23 cm
ISBN 963-02-2496-8

Ha a bibliográfiai leírás olyan kiáltványról, memorandumról vagy törvényjavaslatról készült, amelynek megfogalmazója testület, a főtétel első besorolási adata e testület neve.

Például:

Magyarország. Legfelsőbb Bíróság

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának büntető jogalkalmazással kapcsolatos irányelvei, elvi döntései és kollégiumi állásfoglalásai : válogatás / [szer. Blaskó Béla]. – Budapest : Rejtjel, 1996. – 93 p. ; 29 cm
ISBN 963-5704-2-3- fűzött : ár nélkül
Mt.: Blaskó Béla (szerk.)

6.3. Cím szerinti főtételek

Ha a bibliográfiai leírás olyan könyvről készült, amely nem közli a mű szerzőjét, és annak kiléte más forrás alapján sem állapítható meg, a főtétel első besorolási adata a mű főcíme vagy egységesített címe. A leírás első adatsorozatában szereplő közreműködők nevével melléktételt kell készíteni.

Egységesített címet kell alkalmazni az ismeretlen szerzőjű ókori, középkori vagy humanista művekről, továbbá vallások szent könyveiről, szertartáskönyvekről készült főtételek első besorolási adatában.

Például:

Imakönyv : római katolikusok részére. – 2. kiad. – Kecskemét : Korda, 2000. – 526 p. ; 15 cm
ISBN 963-9332-08-9 kötött : ár nélkül

Ha a bibliográfiai leírás háromnál több, egyenrangú szerző közös művéről készült, a főtétel első besorolási adata a mű főcíme.

Ha az ilyen mű közreműködők irányításával készült, közreműködői melléktételt kell készíteni a következő rangsor szerint:

- főszerkesztő, ennek hiányában
- szerkesztő, összeállító, válogató, ennek hiányában
- a bizottság vezetője, ennek hiányában
- a bizottság tagja.

Például:

Általános mikrobiológia / Bíró [et al.] ; szerk. Pesti Miklós. – Budapest ; Pécs : Dialóg Campus, 2001. – 308 p. : ill. ; 25 cm. – (Dialóg Campus tankönyvek, ISSN 1418-1274) (Natura delectans, ISSN 1418-1304)
ISBN 963-9123-71-4 kötött : 2980,- Ft
Mt.: Pesti Miklós (szerk.)

Szerves vegyületek szerkezetének meghatározása fizikai módszerekkel / [összeáll. Mádi Istvánné et al.] ; [közread. a] Debreceni Egyetem Természettudományi Kar. – Utánnny. – Debrecen : Kossuth Egy. K., 2001. – 235 p. : ill. ; 29 cm
ISBN 963-471518-4 fűzött : ár nélkül
Mt.: Debreceni Egyetem. Természettudományi Kar (közread.)

Ha a bibliográfiai leírás olyan rendezvény anyagáról készült, amelynek megkülönböztető címe van és a kiadvány nem minősül testületi szerzős műnek, a főtétel első besorolási adata a mű főcíme. A rendezvény nevével mint testületi névről közreműködői melléktételt kell készíteni.

Például:

„Harc az ünnepért” : a magyar költészet változásai : [a Tokaji Írótábor 2000. évi tanácskozá-
sa] / [szerk. Serfőző Simon] ; [fotó Sáray Ákos]. – Miskolc : Bíbor K., 2001. – 233 p. : ill. ; 21 cm.
– (A Tokaji Írótábor évkönyve, ISSN 1217-4866 ; 10.)
ISBN 963-9103-71-3 fűzött : 1000,- Ft
Mt.: Tokaji Írótábor (28) (2000)

Ha a bibliográfiai leírás olyan összefoglaló címmel megjelentetett gyűjteményről készült, amely két vagy több szerző műveit tartalmazza, a főtétel első besorolási adata a gyűjtemény főcíme.

Például:

Dramák / [ford. Nemes Nagy Ágnes, Somlyó György, Vas István]. – Budapest : Európa, 1993. –
232 p. ; 20 cm. – (Európa diákkönyvtár, ISSN 1215-4989)
Tart.: Cid / Corneille. Berenice ; Phaedra / Racine
ISBN 963-07-5478-8 fűzött : 180,- Ft
Mt.: Corneille, Pierre. – Racine, Jean. – Nemes Nagy Ágnes (ford.). – Somlyó György (ford.). –
Vas István (ford.)

Ha a bibliográfiai leírás törvényről, alkotmányról, nemzetközi szerződésről készült, a főtétel első besorolási adata a főcím. A törvényhozó testület nevéől közreműködői melléktételt kell készíteni.

Például:

Polgári törvénykönyv, Polgári perrendtartás, Családjogi törvény / [szerk. Kertész Judit]. –
Budapest : Unió, 2001. – 690. ; 21 cm
Lezárva: 2001. ápr. 20.
ISBN 963-388-332-6 kötött : 7280,- Ft
Mt.: Kertész Judit (szerk.). – Magyarország. Országgyűlés

6.4. Átdolgozások, módosított kiadások

Ha egy művet olyan mértékben átdolgoztak, hogy az átdolgozás során az eredeti mű műfaja megváltozott, a bibliográfiai leírás főtételének első besorolási adata az átdolgozó neve. Az eredeti mű szerzőjéről kapcsolatteremtő melléktételt kell készíteni.

Például:

Tótfalusi István
Pán Péter / [J. Barrie meséi nyomán feldolg. Tótfalusi István] ; Würtz Ádám rajzaival. – Buda-
pest : Móra, 1983. – 156 p. : ill., színes ; 29 cm
ISBN 963-11-2363-4 kötött : 88,- Ft
Mt.: Barrie, James Matthew (alapján). – Würtz Ádám (ill.)

6.5. Többkötetes könyvek főtételei

Ha a bibliográfiai leírás többkötetes könyvről készült, a főtételek és a közös melléktételek besorolási adatait a kötetek közös adatai alapján kell megállapítani. Az egyes kötetek saját szerzőjéről, illetve megkülönböztető cím esetében szerző/cím szerinti melléktételt kell készíteni.

Például:

Benzoni, Juliette
Hortense / Juliette Benzone. – Budapest : Geopen, 2001–. – 19 cm
ISBN 963-9093-37-8
1., A farkasok ura / [ford. Kovalik Deák Szilvia]. – 2001. – 330 p.
ISBN 963-9093-32-7 fűzött : 1290,- Ft
Mt.: Kovalik Deák Szilvia (ford.)

6.6. Melléktételek és utalók

Ha a leíró katalógus valamely főtételében egységesített címet alkalmaz, a bibliográfiai leírásban közölt címről szerző/cím szerinti, illetve cím szerinti melléktételt kell készíteni.

Például:

Howard, Louise

Buddhism for sheep (magyar)

Zen barikák számára / írta Louise Howard ; ill. Chris Ridell ; [ford. Szántai Zita]. – [Szeged] :

Szukits, cop. 2001. – 79 p. ; 19 cm. – (Meglépetés könyvek, ISSN1418-415X)

ISBN 963-9394-53-2 kötött : 1090,- Ft

A szerző/cím szerinti melléktételek első két besorolási adata:

Howard, Louise

Zen barikák számára

Ha a bibliográfiai leírás összefoglaló főcímmel megjelent gyűjteményről készült és a leírás felsorolja a gyűjteményben szereplő művek szerzőjét és címét, ezekről szerző/cím szerinti melléktételt kell készíteni. Az egyes művek címéről további melléktétel készíthető.

Például:

Dramák / [ford. Nemes Nagy Ágnes, Somlyó György, Vas István]. – Budapest : Európa, 1993. – 232 p. ; 20 cm. – (Európa diákkönyvtár, ISSN 1215-4989)

Tart.: Cid / Corneille. Berenice ; Phaedra / Racine

ISBN 963-07-5478-8 fűzött : 180,- Ft

Mt.: Corneille, Pierre. – Racine, Jean. – Nemes Nagy Ágnes (ford.). – Somlyó György (ford.). – Vas István (ford.)

A szerző/cím szerinti melléktételek első két besorolási adata:

Corneille, Pierre

Cid

Racine, Jean

Phaedra

Ha a bibliográfiai leírás olyan műről készült, amelynek tárgya valamely személy, testület, tulajdonnévvel azonosított földrajzi hely, vagy egy másik mű, arról tárgyi melléktétel készíthető.

Például:

Az **átkozott** költő : Somlyó Zoltán emlékezete / [vál., szerk., összeáll. Somlyó György, Zsoldos Sándor]. – [Budapest] : Nap, 2001. – 276 p. : ill. ; 20 cm. – (Emlékezet, ISSN 1585-8405)

ISBN 963-8116-83-8 kötött : 1800,- Ft,

*Somlyó Zoltán (1882–1937)

A tárgyi melléktétel első besorolási adata, a személy egységesített neve:

Somlyó Zoltán (1882–1937)

Közreműködői melléktételt kell készíteni minden olyan esetben, amikor a főtétel első besorolási adata a főcím vagy az egységesített cím.

A kötelezően előírt melléktételeken kívül további melléktételek készíthetők a leíró katalógus szempontjai szerint.

Ha a bibliográfiai tétel számára megválasztott besorolási adat alakja eltér a bibliográfiai leírásban lévő alaktól, utalót kell készíteni.

Például:

János Pál (pápa), II.

Ajándék és titok : pappá szentelése 50. évfordulóján / II. János Pál. – Budapest : Új Ember K., 1997. – 119 p. : ill. ; 22 cm

ISBN 963-7688-20-X kötött : 480,- Ft

Egységesítő utaló: II. János Pál → János Pál (pápa), II.

7. A bibliográfiai tételek besorolási szabályai (MSZ 3493, MSZ 3401)

Besorolási rangsor: az a sorrend, amely szerint a besorolási tételeket, adatokat, elemeket, jeleket figyelembe kell venni.

Besorolási egység: a bibliográfiai tétel részét képező, a bibliográfiai tétel rendezését meghatározó tétel, adat, elem, jel.

Besorolási tétel: a bibliográfiai tétel meghatározott rangsorú besorolási adatainak együttese.

Besorolási adat: a bibliográfiai tétel valamely részében a tétel rendezésére, illetve visszakeresésére szolgáló adat.

Besorolási elem: a besorolási adatnak a rendezés, illetve a visszakeresés szempontjából minősített megkülönböztető egysége.

Besorolási jel: a legalacsonyabb szintű besorolási egység, amelyből az elemek felépülnek.

A bibliográfiai tételnek tartalmaznia kell mindazokat a besorolási adatokat, amelyek a tétel helyét meghatározzák a katalógusban.

A besorolási tételhez tartozó adatokat egyértelműen meg kell jelölni, például aláhúzással vagy tipográfiai megkülönböztetéssel.

A rendezéskor a tétel minden besorolási egységét figyelembe kell venni, a legmagasabb szintű egységtől a legalacsonyabb szintű felé haladva.

A *főtétel* besorolási adatainak száma a bibliográfiai tételben rögzített besorolási adatok körétől függően változik.

A főtételen belül a besorolási adatok rangsora:

- a szerző neve,
- egységesített cím,
- főcím,
- a megjelenés éve,
- azonosító jelzet.

A sorrend állandó; bármelyik besorolási adat hiányzik, a következő lép a helyére.

A *melléktétel* első besorolási adata vagy a főtétel első besorolási adatát követő további besorolási adat, vagy a katalógus szempontjai szerint megválasztott, a bibliográfiai tételben rögzített más adat.

A melléktétel első besorolási adatát rangsorban követik a főtételnek – rajta kívüli – összes vagy kiválasztott besorolási adatai.

Például:

Lázár Ervin

A k^{is}fiú meg az oroszlánok : meseregény / Lázár Ervin ; [Réber László rajz.]. – 4. kiad. – Budapest : Osiris, 2001, cop. 1996. – 75 p. : ill. ; 21 cm
ISBN 963-379-237-1 kötött : 1280,- Ft
Mt.: Réber László (ill.)

A főtétel besorolási adatainak rangsora	A közreműködői melléktétel besorolási adatainak rangsora
Lázár Ervin A k ^{is} fiú meg az oroszlánok 2001	Réber László Lázár Ervin A k ^{is} fiú meg az oroszlánok 2001

Az egy bibliográfiai tételeⁿ belül figyelembe vett besorolási adatok összessége alkotja a besorolási tételt.

A bibliográfiai és minősített tételeket a kijelölt besorolási tételük alapján kell betűrendbe sorolni.

A betűrendbe sorolás balról jobbra történik, a jelek rangsora szerint. Rendszó csak rendszóval, egyéb elem csak egyéb elemmel, kiegészítő adat csak kiegészítő adattal hasonlítható össze.

Ha két besorolási adat első eleme megegyezik, a rövidebb megelőzi a hosszabbat.

A *jelek* rangsora:

- figyelembe nem veendő jel,
- térköz,
- szimbólum,
- szám,
- betű.

A *figyelembe nem veendő* jelek közé tartoznak az írásjelek, az ékezetek és a mellékjelek. A betűrendbe sorolásnál tehát ezeket figyelmen kívül kell hagyni.

A kis- és nagyköjtőjel azonban nem egyformán sorolandó be. Azokat a személyneveket, földrajzi neveket, továbbá szavakat, amelyeket a helyesírás szabályai szerint kisköjtőjellel kell írni, úgy kell besorolni, mintha egy szót alkotnának.

Például:

Nagy-Britannia	→ NagyB
Dél-Afrika	→ DélA.
Tenigl-Takács László	→ TeniglT
Európa-bajnokság	→ Európab
dél-európai	→ déle
Magas-Tátra	→ MagasT
szoba-konyhás	→ szobak
Holt-Tisza	→ HoltT

A nagyköjtőjellel írt szavakat úgy kell besorolni, mintha térköz választaná el őket.

Például:

magyar–angol szótár	→	magyar angol
magyar–lengyel barátság	→	magyar lengyel
Cseh–Morva-dombság	→	Cseh Morvad
június–júliusi	→	június július
budapest–bécsi	→	budapest bécsi
Apolló–11-es	→	Apolló 11e

A *szimbólumok* besorolási értéke azonos. Ha tehát egy besorolási adat szimbólumot tartalmaz, sorrendjüket a szimbólum utáni jel értéke határozza meg.

A *műveleti jeleket* szimbólumnak kell tekinteni még akkor is, ha íráskéjük megegyezik valamely figyelembe nem veendő jellel.

Például:

A \mathbb{Z} értékének változása

♥ küldi ♥-nek szívesen

∞ számsor

β -sugárzás

Az egész számokat számértékük, vagyis alaki és helyi értékük szerinti sorrendbe kell rendezni. Az arab és római számokat azonos módon, együtt kell betűrendbe sorolni.

A számokat határoló minden jel külön-külön önállóan, egész számként rendezendő számmá bontja a számjegyek sorozatát.

Például:

1 asszony

1*

1/2 ember

1+3 az mennyi?

1,5 százalékos növekedés

1a

XV. fokozat

24 éves

A betűk csoportja a jelek között a legmagasabb besorolási értékű.

A latin betűk besorolási érték szerinti sorrendje:

a b c d e f g h i j k l m n o ö p q r s t u ü v w x y z

A kis- és nagybetűk besorolási értéke azonos.

Például:

A = a

B = b

A mellékjeles és a mellékjel nélküli betűk értéke azonos. Az ö és ü betű a nagyrészt magyar nyelvű anyagot tartalmazó katalógusokban tekintendő önálló betűnek.

Például:

a, á, ä, ă, ą, à, â, ȃ, ǎ, Ǻ = a

A két, illetve többjegyű betűk minden jelét – a ligatúrákat is – külön betűként kell figyelembe venni a betűrendbe sorolásnál.

Például:

citrom	adat
cowboy	ætiológia
cölöp	ásvány
csésze	asztal
csónak	avokádó
csütörtök	axióma
cukor	azaz
Curie	ázsió
Cyrano	azután
Czucor	azzal

A besorolási adaton belül minden besorolási elemet minősített adatelemként kell figyelembe venni.

Például:

Ma sem jön senki
Magyar S. Béla
Magyar Sámuel
Magyar Sándor
Magyar Sándor (1960–)
Magyar Sándor Pál
Magyar-Mucsy Béla
Magyarország
Magyarország. Országgyűlés

8. A tételek rangsora a katalógusban

Ha a több bibliográfiai tétel első besorolási adata írásképileg azonos, a tételek az alábbi sorrendben követik egymást:

- utalótétel
- főtétel
- melléktétel
- tárgyi melléktétel

Például:

Arany János (1957–)
lásd
Gold, John

}

utalótétel

Arany János (1817–1882) <u>Művek</u> Arany János összes művei	}	szerzői főtételek
Arany János (1817–1882) <u>Művek (vál.)</u> Arany János balladái		
Arany János (1817–1882) <u>Művek (vál.)</u> Arany János válogatott művei		
Arany János (1817–1882) Buda halála		
Arany János (1817–1882) Toldi		
Arany János (1817–1882) (ford.)	}	közreműködői
Arany János (1817–1882) (szerk.)		melléktételek
*Arany János (1817–1882)		tárgyi melléktétel

Irodalomjegyzék

1. Bibliográfiai leírás. Könyvek MSZ 3424/1
2. Bibliográfiai leírás. Időszaki kiadványok MSZ 3424/2
3. A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Személyek neve MSZ 3440/2
4. A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Testületi nevek MSZ 3440/3
5. A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Címek MSZ 3440/4
6. A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Földrajzi nevek MSZ 3440/5
7. A leíró katalógus bibliográfiai tételeinek szerkesztése. Általános előírások MSZ 3423/1
8. A leíró katalógus bibliográfiai tételeinek szerkesztése. Könyvek MSZ 3423/2
9. A bibliográfiai tételek besorolási rangsora MSZ 3493
10. A bibliográfiai tételek betűrendbe sorolása MSZ 3401,
továbbá rövidítési, átírási és kódszabványok.

Az MSZ szabványokat KSZ jelzéssel, ún. könyvtári szabályzatok váltják fel. Eddig megjelent:

11. Bibliográfiai leírás. Kartográfiai dokumentumok KSZ/1
12. Bibliográfiai leírás. Elektronikus dokumentumok KSZ/2
13. Bibliográfiai leírás. Időszaki kiadványok KSZ/3 (az MSZ 3424/2 módosítása).

Tartalom

1. Bevezetés	3
2. Szabványok, szabályok és segédletek	3
3. Az átírás	4
4. A könyv bibliográfiai leírása (MSZ 3424/1)	6
4.1. Az egykötetes könyv bibliográfiai leírása	7
4.1.1. Adatcsoportok és adatelemek	7
4.1.2. Forrásrangsor, főforrás, forrástípus	8
4.1.3. A leírás nyelve és az adatok írásmódja	8
4.1.4. A téves adatok és sajtóhibák	9
4.1.5. A leírás egyezményes kötelező jelei	9
4.1.6. Szabályok az adatcsoportok sorrendjében	9
4.1.6.1. A leírás 1. adatcsoportja. A cím és a szerzőségi közlés	9
4.1.6.1.1. A főcím megválasztása és leírása	10
4.1.6.1.2. Az összetett cím	11
4.1.6.1.3. Párhuzamos cím, egyéb cím	12
4.1.6.1.4. A szerzőségi közlés	12
4.1.6.1.5. A gyűjtemények leírása	14
4.1.6.1.6. A párhuzamos adatok leírása	14
4.1.6.2. A leírás 2. adatcsoportja. Kiadás	15
4.1.6.2.1. A kiadásjelzés	15
4.1.6.2.2. Az adott kiadásra vonatkozó szerzőségi közlés	16
4.1.6.3. A leírás 3. adatcsoportja. Megjelenés	16
4.1.6.3.1. A megjelenés helye	16
4.1.6.3.2. A kiadó neve	17
4.1.6.3.3. A megjelenés éve	18
4.1.6.3.4. A nyomda székhelye és neve	18
4.1.6.3.5. Kettős impresszumú kiadványok	19
4.1.6.4. A leírás 4. adatcsoportja. Terjedelem	19
4.1.6.4.1. Oldalszám	19
4.1.6.4.2. Illusztráció	20
4.1.6.4.3. Méret	21
4.1.6.4.4. Melléklet	21
4.1.6.5. A leírás 5. adatcsoportja. Sorozat	21
4.1.6.6. A leírás 6. adatcsoportja. Megjegyzések	22
4.1.6.7. A leírás 7. adatcsoportja. Terjesztési adatok	23
4.1.6.7.1. Az ISBN	23
4.1.6.7.2. A kötés	23
4.1.6.7.3. Az ár	24
4.2. A többkötetes könyv (többlépcsős) leírása	24
4.2.1. Adatcsoportok és adatelemek	24
4.2.1.1. A könyv egészére vonatkozó adatok	24
4.2.1.2. A kötetre vonatkozó adatok	25
4.2.2. Forrásrangsor, főforrás, forrástípus	26
4.2.3. A leírás egyezményes kötelező jelei	26
4.2.4. Szabályok az adatcsoportok sorrendjében	26
4.2.4.1. A leírás 1. adatcsoportja. A cím és a szerzőségi közlés	26

4.2.4.2.	A leírás 2. adatcsoportja. Kiadás	26
4.2.4.3.	A leírás 3. adatcsoportja. Megjelenés	27
4.2.4.4.	A leírás 4. adatcsoportja. Terjedelem	27
4.2.4.5.	A leírás 5. adatcsoportja. Sorozat	27
4.2.4.6.	A leírás 6. adatcsoportja. Megjegyzések	27
4.2.4.7.	A leírás 7. adatcsoportja. Terjesztési adatok	27
5.	A besorolási adatok	28
5.1.	A személynév mint besorolási adat (MSZ 3440/2)	29
5.1.1.	Modern névhasználat	29
5.1.2.	Történelmi névhasználat	34
5.1.3.	Uralkodók, uralkodóházak tagjainak neve	35
5.1.4.	A vallási név	37
5.1.5.	Az írói név, művésznév, álnév és pónév	38
5.2.	A földrajzi név mint besorolási adat (MSZ 3440/5)	40
5.2.1.	Az igazgatási név	40
5.2.2.	A névváltozás	42
5.2.3.	Az egyéb földrajzi nevek	42
5.2.4.	A csillagászati név	43
5.3.	A testületi név, mint besorolási adat (MSZ 3440/3)	43
5.3.1.	Az államhatalmi és államigazgatási szerv egységesített neve	46
5.3.2.	Az alárendelt testület egységesített neve	46
5.4.	A cím mint besorolási adat (MSZ 3440/4)	47
6.	A bibliográfiai tételek szerkesztése, a besorolási adatok megválasztása (MSZ 3423/1, MSZ 3423/2)	48
6.1.	Egyéni szerző szerinti főtételek	49
6.2.	Testületi szerző szerinti főtételek	52
6.3.	Cím szerinti főtételek	53
6.4.	Átdolgozások, módosított kiadások	54
6.5.	Többkötetes könyvek főtételei	54
6.6.	Melléktételek és utalók	55
7.	A bibliográfiai tételek besorolási szabályai (MSZ 3493, MSZ 3401)	56
8.	A tételek rangsora a katalógusban	59
	Irodalomjegyzék	61

